

Teknikko, taiteilija vai journalisti?

MEDIATOIMITTAJIEN AMMATTI-IDENTITEETTI

Matti Myller

Journalistiikan pro gradu -tutkielma

Syksy 2015

Viestintätieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Journalistiikka	Laitos – Department Viestintätieteiden laitos
Tekijä – Author Matti Myller	
Työn nimi – Title Teknikko, taiteilija vai journalisti? Mediatoimittajien ammatti-identiteetti	
Oppiaine – Subject Journalistiikka	Työn laji – Level Pro Gradu -tutkielma
Aika – Month and year Syksy 2015	Sivumäärä – Number of pages 85
Tiivistelmä – Abstract <p>Tässä tutkimuksessa selvitetään minkälaiseksi Yleisradion aluetoimituksissa työskentelevät mediatoimittajat kokevat ammatillisen identiteettinsä. Tutkimusmetodina käytetään teemahaastattelua.</p> <p>Mediatoimittajan työnkuvaa tarkastellaan kuvajournalismin käsitettä vasten, jotta selviäisi tuleeko mediatoimittajan työtä pitää journalistisena työnä. Samalla avataan mediatoimittajan työnkuvaa, sillä se vaikuttaa olevan sangen tuntematon jopa monelle journalismin alan ammattilaiselle.</p> <p>Mediatoimittajan koulutustausta on useimmiten joko AMK- tai ammatillinen koulutus. Journalistisiin töihin tullaan nykyään useimmiten yliopistokoulutuksen kautta. Haastattelututkimuksella selvitetään, muodostuuko mediatoimittajan ammatillinen identiteetti työssä vai jo koulutuksen aikana.</p> <p>Tutkimus osoittaa mediatoimittajan ammatin sopivan hyvin kuvajournalismi-käsitteen alle. Lisäksi ilmenee, että mediatoimittajat pitävät itseään ennen kaikkea journalisteinä ja että he osaavat myös perustella, miksi näin on. Journalistin identiteetti heille syntyy ennen kaikkea työssä, koulutus ei sitä tuo.</p>	
Asiasanat – Keywords Mediatoimittaja, ammatti-identiteetti, kuvajournalismi, videojournalismi, journalistinen työ	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto, viestintätieteiden laitos	
Muita tietoja – Additional information	

TIIVISTELMÄ

1. JOHDANTO.....	5
2. TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	7
3. KESKEISET KÄSITTEET.....	8
3.1 Kirjallisuuskatsaus.....	8
3.2 Kuvajournalismi.....	10
3.3 Ammatillinen identiteetti.....	13
4. KUVAT KERTOVAT.....	17
4.1 Kuvajournalistin työ sähköisessä mediassa.....	17
4.2 Kuvaajan työn merkitys viestin välittämisessä.....	20
4.3 Haastattelukuvan mytologiaa.....	23
4.4 Utiskuvien tyypittely.....	26
4.4.1 Tapahtuman taltiokuvat.....	27
4.4.2 Päivän kuvat.....	29
4.4.3 Kuvituskuvat.....	30
4.4.4 Symbolikuvat.....	32
4.4.5 Grafiikka ja animaatio.....	33
4.4.6 Abstraktit kuvat.....	34
4.4.7 Ulkopuolelta tuleva aineisto.....	35
5. MEDIATOIMITTAJAN TYÖNKUVA.....	36
5.1 Mikä on mediatoimittaja?.....	36
5.2 Taustaa tehtävän synnylle.....	37
5.3 Työvuoroja moneen lähtöön.....	39
5.3.1 M9, eli uutisjutun tekovuoro.....	39
5.3.2 Ohjaaja.....	42
5.3.3 Suora linja.....	43
5.3.4 Toimittajana.....	44
5.3.5 Projektit.....	45
5.4 Journalismia vai jotain muuta?.....	45

6. TUTKIMUSMENETELMÄT.....	48
6.1 Tutkimusmenetelmät.....	48
6.2 Tutkimuksen toteuttaminen ja tutkimuseettiset näkökohdat.....	49
7. HAASTATELUTUTKIMUS.....	52
7.1 Ei tätä koulussa opi.....	52
7.2 Journalismia vai laitteiden käyttämistä?.....	55
7.3 Lintu vai kala? Eli mikä tekee mediatoimittajan?.....	59
7.4 Teknikko, taiteilija vai journalisti?.....	66
8. TULOKSIA JA POHDINTAA.....	73
8.1 Tutkimuksen herättämiä ajatuksia.....	73
8.2 Jatkotutkimukseen.....	78

1. JOHDANTO

Kun katsomme television uutisia, näemme uutisankkurin. Kuulemme myös toimittajien puheen uutisjuttujen aikana. Ohjelman takana on myös henkilöitä, joita emme näe emmekä kuule, vaikka heillä on suuri vaikutus uutislähetyskseen. Etenkin siihen miltä se näyttää ja kuulostaa.

Yleisradion aluetoimituksissa uutisjuttuja kuvaavat ja editoivat mediatoimittajanimikettä käyttävät ammattilaiset. He myös ohjaavat uutislähetykset. Heidän työtään ovat myös valokuvat verkkojutuissa. Ovatko nämä ammattilaiset journalisteja samaan tapaan kuin toimittajat jotka kuulemme, tai uutisankkuri, jonka näemme ja kuulemme? Kokevatko he itse olevansa journalisteja, vai järjestelmien käyttäjiä? Vai synnyttääkö uutisten kuvittaminen taiteellisen identiteetin? Televisiotuotannoissa kameroita ja editointijärjestelmien käyttäjät on perinteisesti mielletty tekniseksi henkilökunnaksi. Onko asia välttämättä näin?

Kun aloin työskennellä mediatoimittajana, mielsin ammattitaitoni ytimeksi uutisjuttujen teknisesti laadukkaan kuvittamisen riittävän nopeassa ajassa. Työssä tarvittavat laitteet olivat itseni ja muiden työuransa alkuvaiheessa olevien suuri mielenkiinnon kohde. Vanhemmat kollegat saattoivat usein toppuutella laiteintoiluamme, ja muistuttaa että välineet on hallittava, mutta välitetty informaatio on tärkeintä. Silloin tällöin naureskeltiin tilanteille, jossa nuoremman polven toimittajat ja mediatoimittajat sattuvat samaan kahvipöytään. Työtä koskevat pöytäpuheet ovat kuin eri planeetoilta.

Myöhemmin olen kuullut aloittelevien mediatoimittajien harmittelevan, että uutistyoössä ei pääse oikein tekemään komeaa jälkeä. On kiire, eivätkä kaikki laitteetkaan ole niitä parhaita mahdollisia. Heitä pitää muistuttaa että tärkeää uutisissa ei välttämättä olekaan se näyttävin mahdollinen kuva. Sitä varten on mainosmaailma. Uutisissa kuvan merkitys on viestin välittäminen ja tiedon julkituominen.

Kohtaamieni toimittajien suhtautuminen työrooliini on vaihdellut paljon. Suurimman osan suhtautuminen on ollut, että olemme tasavertainen työpari. Muutama poikkeus on pitänyt minua lähinnä asiakaspalvelijana. Pahimmillaan tämä on ilmennyt jutun editointivaiheessa niin sanottuna olan yli leikkaamisena. Toimittaja on halunnut valita

jokaisen käytettävän kuvan, ja minun rooliksi on jäänyt lähinnä editointiohjelman käyttäminen. Kun olen kertonut olevani tottunut työskentelemään hieman eri tavalla, olen saanut vastaukseksi näkemyksen jonka mukaan kuvien valinta on journalistista työtä, eikä kuvaaja-leikkaajan kuulu tehdä journalistisia ratkaisuja. Kyseessä on tällöin ollut Helsingistä maakuntakeikalla oleva toimittaja, joka on astunut toisenlaiseen työkuulttuurin kuin mihin on tottunut.

Toimittajan rooli painottuu tekstipuoleen, mediatoimittajan visuaaliseen puoleen. Molempien osana on toimia yhteiskunnallisena subjektina. Uutisten kuvavirta on merkittävä osa uutisten kokonaisuutta, eikä tätä kuvavirtaa hämmentävien ammattilaisten roolia ole syytä vähätellä.

Tästä huolimatta mediatoimittajat usein esitellään tekniikan ihmisinä. Varsinkin työuransa alussa olevat mediatoimittajat tuntuvat mieltävän itsekkin osaamisensa merkityksen lähinnä tekniikan hallintaan liittyvänä. Uutisen tekeminen vaati kuitenkin sekä teknistä että journalistista osaamista. Ei ole yhtä ilman toista. Esimerkiksi tämän gradun kuvajournalismia käsittelevässä luvussa teknologian suhde journalismiin tulee hyvin esille.

Tutkimukselle on tilausta, koska mediatoimittajien identiteetti tuntuu olevan epäselvä sekä heille itselleen että muille journalistisen alan edustajille. Uutiskuvaaminen, joka on mediatoimittajien keskeisintä työkenttää, on viime vuosien aikana muuttunut ja kehittynyt hurjasti. Tämä kehitys on saattanut johtaa vanhentuneisiin käsityksiin ammatin sisällöstä ja vaatimuksista. Työssä tuon myös esille sen, mikä historialliset seikat ovat johtaneet siihen, että elävän uutiskuvan tekijät ovat jossain vaiheessa menettäneet journalistisen identiteettinsä.

2. TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tässä työssä pyrin vastaamaan neljään tutkimuskysymykseen:

- 1: Mikä on mediatoimittaja, mitä nimike pitää sisällään?
- 2: Onko mediatoimittajan työ journalistista työtä?
- 3: Mikä on mediatoimittajien oma käsitys ammatti-identiteetistään ja roolistaan uutisten tuottamisessa?
- 4: Tuleeko ammatti-identiteetti mediatoimittajan tapauksessa työn vai koulutuksen kautta?

Graduseminaarissa huomasin, miten huonosti mediatoimittajan ammatti tunnetaan. Seminaariin osallistujat olivat kaikki journalistiikan ammattilaisia ja / tai opiskelijoita. Itseäni lukuun ottamatta kenellekään ei tuntunut olevan kunnollista käsitystä siitä, mitä ammattinimike pitää sisällään. Tutkimuksen yhtenä tavoitteena onkin valottaa, mitä tämän vähän tunnetun nimikkeen taakse kätkeytyy.

Työssä esittelen kuvajournalismin käsitteen ja vertaan sitä mediatoimittajan työhön selvittääkseni, voidaanko työn sisältöä pitää kuvajournalismiin kuuluvana. Tuon esille myös historiallisia syitä siihen, miksi elävää kuvaa kuvaavat henkilöt mielletään usein teknikoiksi. Selvitän myös mitä kuvat kertovat, jotta saadaan käsitys siitä minkälainen valta ja vastuu on uutiskuvan tekemisestä ja sen käytöstä vastaavilla henkilöillä. Teemahaastatteluun pohjautuvalla haastattelututkimuksella selvitän miten mediatoimittajat itse kokevat oman roolinsa ja ammatillisen identiteettinsä.

4. KESKEISET KÄSITTEET

Tässä luvussa käyn läpi tutkimukseen liittyvää kirjallisuutta. Lisäksi avaan ammatillisen identiteetin käsitettä. Myös kuvajournalismi tuodaan vahvasti esille, sillä työssä tutkitaan myös mediatoimittajan työn suhdetta kuvajournalismiin.

3.1 Kirjallisuuskatsaus

Stuart Hallin (2002) teos *Identiteetti* käsittelee nimensä mukaisesti ihmisen identiteettiä laajasti käsittäen. Teokseen on viitattu usein erilaisissa identiteetin käsitettä sivuavissa tutkimuksissa. Teos antaa hyvän pohjan identiteetin käsitteen ymmärtämiseen.

Identiteetin käsitteestä on hyvä laajentaa ammatilliseen identiteettiin. Nimenomaan ammatilliseen identiteettiin liittyvää perustutkimusta on Anneli Eteläpellon ja Katja Vähäsantasen (2010 & 2007) aihetta käsittelevissä artikkeleista *Ammatillinen identiteetti persoonallisena ja sosiaalisena konstruktiona* ja *Työidentiteetti ja subjektius rakenteiden ja toimijuuden ristiaallokossa*.

Mark Deuze (2005) käsittelee *artikkelissaan What is Journalism? Professional identity and ideology reconsidered* journalistisen ammatti-identiteetin rakennuspalikoita, ja sitä miten niiden pitäisi kehittyä muuttuvassa maailmassa. Deuzen mukaan mm. Aikojen saatossa on vaihdellut paljonkin ketä uutistyoissa on pidetty oikeana journalistina.

Henrik Örnebring (2009) käsittelee *artikkelissaan The two professionalisms of journalism: Journalism and the changing context of work* journalistisen ammatti-identiteetin kehitystä organisaatiomuutosten ja muuttavien teknologioiden suhteen. Tärkeänä asiana Örnebring nostaa esiin journalistiselle ammattilaisuudelle keskeisten taitojen määrittelyn. Tämä taas riippuu siitä, miten ammatillisuus kulloinkin määritellään.

Kenneth Kobre on kirjoittanut useita teoksia kuvajournalismista sekä staattiseen että elävään kuvaan liittyen. Kobre'n (2013 / 1980 & 2012) teokset *Photojournalism . The professionals 'approach* ja *Videojournalism. Multimedia storytelling* käsittelevät

kuvajournalismia monelta kantilta. Niistä käy myös erittäin voimakkaasti ilmi, että kuvajournalismi ei ole vain staattista valokuvaa, vaan elävä kuva voi olla sitä aivan samalla tavalla.

Mary Bock (2012) käsittelee artikkelissaan *Newspaper journalism and video* historiallisia syitä jotka saivat elävän kuvan ja staattisen kuvan erkanemaan toisistaan journalistisessa käytössä, ja sitä mistä johtuu elävän kuvan parissa työskentelevien identiteetin muuttuminen enemmän tekniseen suuntaan. Syyt ovat olleet varhaisessa kamerateknologiassa, televisiokuvaajien kuulumisessa eri ammattiliittoihin kuin toimittajat sekä kuvaajien asema televisioyhtiöiden organisaatioissa.

Janne Seppäsen (2009) teos *Visuaalinen kulttuuri* on perusteos visuaalisesta viestinnästä, joka sivuaa voimakkaasti myös kuvajournalismia. Teoksessa määritellään kuvajournalismin käsitettä ja kuvajournalistin vastuuta.

Pekka Korvenojan (2004) *TV-kameratyön perusteet* on perusteos elävän kuvan parissa työskenteleville, riippumatta siitä kuvaako uutisia vai esimerkiksi draama- tai viihdeohjelmia. Koska kuvaaminen on tärkeä osa mediatoimittajan työtä, oli tämä teos valittava lähdeluetteloon. Korvenoja tuo esille kuvaajan työn luonnetta ja elävän kuvan merkitystä kokonaisuuteen.

Merja Salo (2000) tarkastelee teoksessa *Imageware* kuvajournalismin historiaa ja uutiskuvan käyttöä mediassa. Vaikka teos painottuukin valokuvaan, saavat elävä kuva ja grafiikka myös oman käsittelynsä.

Mediatoimittajan työhön liittyvää tutkimusta on olemassa melko vähän. Muutamia AMK- opinnäytetöitä on, jotka ovat olleet mediatoimittajatehtävissä harjoittelijoina olleiden tekemiä. Yhtäkään suoranaisesti mediatoimittajan ammatillista identiteettiä käsittelevää tutkimusta en löytänyt. Harjoittelu on kuitenkin suhteellisen lyhyt aikajakso, sen aikana ei ammattikuva ehdi välttämättä täysin aueta. Mediatoimittajan ammattikuvaa ei myöskään kovin usein mainita Yleisradiota käsittelevissä tutkimuksissa.

Yliopistoissa on tehty jonkin verran opinnäytetöitä, jotka liittyvät journalistisen alan ammatillisiin identiteetteihin. Esimerkiksi Ella Nurmi (2014) tutkii gradussaan *Vallaton vastuunkantaja? : paikallislehden päätoimittajan valta, vastuu ja suhde työhönsä* maakuntalehtien päätoimittajien identiteettiä näkökulmasta kokevatko he

olevansa enemmän esimiehiä kuin journalisteja. Riikka Lampisen (2014) gradu *Valistaja, viihdyttävä vai vahtikoira? Suomalaisten tiedetoimittajien ammatti-identiteetti* vertailee tiedetoimittajien ammatillisen identiteetin eroavaisuuksia verrattuna valtavirran toimittajiin. Jaana Pohja (2009) puolestaan tutki liittolehtien toimittajien ammatti-identiteettiä gradussaan *Kenen asialla tässä oikeastaan ollaan*.

Timo Hytösen (2013) väitöskirjassa *Uutinen syntyy uudelleen* käsitellään jonkin verran mediatoimittaja- tehtävän syntyä ja sen kehittymistä nykymuotoonsa.

3.2 Kuvajournalismi

Mediatoimittajan työssä tehdään kuvallista sisältöä journalistisiin julkaisuihin. Tämän vuoksi kuvajournalismin käsite liittyy vahvasti tähän tutkimukseen, ja siksi se on syytä määritellä.

Journalismiksi voidaan määritellä faktapohjainen joukkoviestinä, joka kertoo yleisölle mitä maailmassa tapahtuu tai on juuri tapahtunut (Kunelius 2009, 21). Tapahtumista raportoiminen vaatii informaation keräämistä, paketoimintaa ja nähtäväksi toimittamista kirjallisessa, äänellisessä tai visuaalisessa muodossa (Newton 2001, 5). Journalismin tehtävä on tarjota suurelle yleisölle tietoa tärkeistä asioista päätöksentekoa tukemaan. Kirjoittava toimittaja tekee journalismia tekstin keinoin, kuvajournalisti taas kuvien avulla. Kun journalismia tehdään kuvien avulla, puhutaan kuvajournalismista. Useimmiten nämä kaksi elementtiä on tavalla tai toisella yhdistetty. Hyvä kuvajournalismi on moraalisesti kunnollista, laadukasta ja ammattilaisten tuottamaa (Seppänen 2005, 248-249). Seppäsen (2005, 263) mukaan kuvajournalismin voidaan sanoa olevan moniin eri diskursseihin ja tiloihin kytköksissä olevaa esitysten tuotantoa.

Kuvajournalismia on eri muodoissa ollut olemassa siitä asti kun valokuvaustekniikka keksittiin 1800-luvun alkupuolella. Termin kuvajournalismi lanseerasi Iowan yliopiston dekaani Frank Luther Mott perustaessaan ensimmäistä kuvajournalismin koulutusohjelmaa 1940-luvulla (Zelizer 1995, 153).

Kuvajournalismin kehittyminen on kulkenut käsi kädessä teknologian kehittymisen kanssa. Kuvajournalismin historiassa tärkeitä teknologian mahdollistamia kehitysaskelaita olivat rasterilaatta 1880-luvulla, myöhemmin kinokamera 1920-luvulla, televisio 1950-luvusta eteenpäin ja lopulta tietokoneet 1980-luvulla (Salo 2000, 8).

Ensimmäiset elävän kuvan tallentamiseen tarkoitetut kamerat otettiin käyttöön 1895. Näillä kuvatut ensimmäiset elokuvat olivat oikeastaan journalismia. Ne taltioivat arkipäivän tilanteita, kuten työläisiä lähdössä tehtaalta, tai junan saapumista asemalle. (Herkman 2002, 36–37.)

Nykyaikaisen kuvajournalismin mahdollistavat kaksi teknistä kehityssuuntaa: kameratekniikka ja tiedonsiirtotekniikka (Kobré 2013, 416). Ilman kelvollista kuvauskalustoa ei uutiskilpailussa pärjätä. Tiedonsiirtotekniikka taas mahdollistaa aineiston lähettämisen toimitukseen lähes reaaliaikaisesti pitkienkin matkojen päästä. Kameratekniikalla voidaan viitata video- tai valokuvakameroihin oheislaitteineen. Oheislaitteita voivat olla esimerkiksi jalustat tai vaikkapa dronit, joiden avulla kevyt kamera on mahdollista nostaa ilmaan. Tiedonsiirtotekniikoilla viitataan esimerkiksi matkapuhelinverkkoa hyödyntäviin kannettaviin tietokoneisiin, tabletteihin, reppulähettimeihin tai vaikkapa satelliittiautoihin.

Esimerkkeinä teknologian kehitystason vaikutuksesta kuvajournalismiin voidaan pitää sitä, että monet varhaiset uutiskuvat esittivät tulipaloja. 1800-luvun kamerat olivat raskaita ja sen aikainen lasilevytekniikka vaati paljon valoa. Tulipalon liekit olivat niin valoisia että tilanteesta sai näyttäviä lehtikuvia. (Kobré 2013, 414–416; Saraste 2010, 96.)

Kuvajournalismin on alusta alkaen ollut myös yhteiskunnallinen subjekti. Esimerkiksi valokuvaaja ja kuvajournalisti Jacob Riis pyrki parantamaan slummien asukkaiden elämää dokumentoimalla heidän olosuhteitaan valokuvien avulla 1800-luvun lopulla (Kobré 1980, 11–13). Teknologian kehittämisellä on osansa myös Riisin työssä. Hämärien slummien valokuvaamisen mahdollisti tuolloin vielä uusi keksintö: salamavallo.

Kuvajournalismissa estetiikalla on merkitystä, sillä näyttävät kuvat voivat herättää kiinnostuksen sisältökokonaisuutta kohtaan. Tärkeämpää viestin välittämisen ja

tarinankerronnan kannalta on kuitenkin se, miten ja mitä kuva kertoo ja miten se yhdistyy muihin diskursseihin.

Kuvajournalismilla on usein viitattu sanomalehtikuviin. Joissain yhteyksissä sanomalehtikuvaajaa on pidetty jopa synonyymina kuvajournalistille. Tämä voi johtua siitä että kuvajournalismin oma historiankirjoitus nojaa pitkälti painettujen viestimien historiaan (Salo 2000, 9–10). Kuvajournalismia tuotetaan kuitenkin myös liikkuvan kuvan keinoin esimerkiksi televisioon ja lisääntyvissä määrin myös verkkoon (Newton 2001, 5). Toisaalta myös perinteiset sanomalehtiorganisaatiot ovat alkaneet tuottaa journalismia myös liikkuvan kuvan muodossa.

Elävän kuvan historian alkutaipaleella merkittävä asia olivat elokuvateattereissa näytetyt uutiskatsaukset. Niiden aika alkoi 1930-luvulla. Myöhemmin televisiouutiset lopettivat niiden suosion. (Nummelin 2005, 269.)

Television kannalta merkittävä tapaus kuvajournalismin historiassa löytyy vuodelta 1963, jolloin tv-kamerat taltioivat John F Kennedyn murhanneen Lee Harvey Oswaldin ampumisen kesken suoran tv-lähetyksen (Salo 2000, 10). Paikalla oli myös valokuvaajia, mutta näiden kuvat levisivät printtimedian mukana viiveellä, kun taas televisio välitti tapahtuman suorana.

Kuvajournalismilla voidaankin nykyään tarkoittaa kaikkea journalistiset kriteerit täyttävää kuvankäyttöä. Eroja staattisen valokuvajournalismin ja liikkuvaan kuvaan perustuvan kuvajournalismin välillä toki on. Staattista kuvaa käytetään yleensä itsenäisenä kuvana, elävässä kuvassa merkitys rakentuu kuvien suhteesta toisiinsa (Hietala 1996 100–103). Kobre (2013, 314) luonnehti valokuvaamisen ja elävän kuvan eroja vertaamalla valokuvaajaa haukkaan, joka odottaa oikeata hetkeä iskeä eli laukaista kamera. Videokuvaajan taas täytyy miettiä, mitä tulee ennen kuvaa ja sen jälkeen. Yksittäinen kuva videossa ei välttämättä saa suurtakaan merkitystä ilman sijoittamista muiden kuvien kontekstiin.

Kuvaa pidetään usein todistusvoimaisempana kuin tekstiä. Varsinkin sähköisessä viestinnässä kuva on palvellut nimenomaan todisteena (Kunelius 2009, 45). Kuva on myös omiaan herättämään mielikuvia ja tunteita. Historiallisena esimerkkinä kuvan merkityksestä voidaan pitää esimerkiksi kirkkojen voimakasta ja ilmaisuvoimaista

kuvitusta (Kunelius 2009, 44). Näin myös kuvajournalistin on syytä tuntea samanlaista vastuuta julkituomastaan aineistosta kuin kirjoittavan journalistin.

Aivan kuten kirjoitetussa journalismissa, myöskään kuvajournalismissa lopputulos ei juuri koskaan ole vain yhden ihmisen työn tulosta. Journalistisen lopputuotteen syntymiseen vaikuttaa tuotantoketju, johon liittyy monia ihmisiä, esimerkiksi kuvaaja, uutispäällikkö, toimittaja ja toimitussihteeri. Lisäksi kuva ja teksti usein yhdistyvät lopputuloksessa muodostaen molempia tarvitsevan kokonaisuuden. (Seppänen 2005, 92–93, 233.)

Kulttuuri on hyvin kuvallistunut, ja yhä enemmän kuvallistumaan päin. Kuvia tuotetaan paitsi journalistiseen käyttöön, niin yhä enemmän myös esimerkiksi sosiaaliseen mediaan. Tämän vuoksi kuvanlukutaidosta on tullut entistäkin tärkeämpää. (Seppä 2007, 14–15).

Kuvajournalistit ovat keskeisessä asemassa työskennellessään tämän kuvavirran parissa joko kuvien tuottajina, tai kuvan käyttöä hallinnoidessaan. Yleisön ottamien kuvien käyttö mediassa onkin lisääntynyt, samoin kuvankäsittely (Mäenpää & Seppänen 2011, 50). Tätä kirjoittaessa Yleisradio on perustamassa yleisön tuottamaan sisältöön perustuvaa uutispalvelua.

3.3 Ammatillinen identiteetti

Ammatillinen identiteetti on yksi identiteettikäsitteistä. Ihmisen identiteetti voi muodostua erilaisista rooliodotuksista, ihmisen käsityksestä itsestään. (Burke & Stets 2000, 224–225.)

Näitä rooleja voivat olla rooli ammattilaisena, tiettyyn ryhmään kuuluvana, kansallisuuteen kuuluvana, aviomiehenä, äitinä tai ystävänä. Identiteetti voidaan käsittää yksilön käsityksenä itsestään, eräänlaisena minäkuvana (Cupach & Imahori 2005, 197). Identiteetti toimii yksilön itsensä ja yhteiskunnan leikkauspisteessä, ja rakentuu niiden välisistä riippuvuuksista. Identiteettiteorioiden eroavaisuus on usein juuri siinä miten yksilöllisyys ja sosiaalisuus niissä painottuvat (Eteläpelto 2007, 97).

Identiteetin voi muodostaa samaistumisen ja samojen asioiden tekemisen kautta (Seppänen 2005, 249). Sen voi myös tunnistaa sitä kautta miten kokee eroavansa muista (Hall 2002, 16).

Hallin mukaan (2002, 250) yksilön identiteetti ei muodostu tämän omasta menneisyyden kuvasta, vaan siitä mitä hänestä voi tulevaisuudessa tulla, miten muut hänet esittävät ja miten hän esittää itsensä.

Ammatillinen identiteetti voidaan katsoa käsittävän yksilön käsityksen itsestään ammatilaisena nyt, ja sen millaiseksi hän haluaa tulla. Identiteettiä rakennetaan sen mukaan mihin kuuluu ja samaistuu. Mitä pitää tärkeänä ja mihin sitoutuu. Ammatillista identiteettiä voidaan pitää tärkeänä koska yksilöltä edellytetään usein aktiivista toimintaa ja kykyä tuoda esiin omia vahvuuksiaan. Ilman selkeää identiteettiä ja itsetuntemusta tämä on vaikeaa. Merkitystä ammatillisen identiteetin kannalta on myös sillä mihin ryhmään yksilö kokee kuuluvansa ja minkälaisia arvoja tämä ryhmä asettaa. Yksilö muodostaakin ammatillisen identiteettinsä työyhteisönsä sosiaalisessa kontekstissa. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2010, 26– 27.)

Journalistiselle ammatti-identiteetille on tyypillistä nähdä oma vallan vahtikoirana ja suuren yleisön silminä ja korvina (Deuze 2005, 447). Identiteettiin kuuluu myös tietynlaisten arvojen ja etiikan noudattaminen. Nämä eettisen koodistot voivat olla enemmän ammattilaisten vertaisryhmän, kuin esimiesten ja työntajien määrittelemiä (Örnebring 2009, 5).

Ammatillinen identiteetti voidaan jakaa persoonalliseen ja sosiaaliseen (Eteläpelto & Vähäsantanen 2010, 43). Persoonallisella viitataan siihen, miten henkilö itse identiteettinsä kokee, sosiaalinen taas miten identiteetin muodostamista ohjaavat ympäristö ja ympäröivät ihmiset.

Työntekijän identifioituminen tiettyyn ammattiryhmään voidaan pitää työnantajan kannalta hyödyllisenä. Mitä enemmän työntekijä kokee kuuluvansa tiettyyn ammattiryhmään tai vaikkapa yritykseen, sitä enemmän hän panostaa yrityksen menestykseen tai ryhmän onnistumiseen (Baruch & Cohen 2007, 247).

Käsitys ammatillisesta identiteetistä on kehittynyt yhteiskunnan ja muuttuvien työnkuvien ja tuotantotapojen mukana. Eteläpellon ja Vähäsantasen mukaan (2010,

29–31) tuotantotavat, joihin ammatillinen identiteetti liittyy, voidaan luokitella kolmella tavalla:

- Käsityöläismäinen tuotantotapa
- Teollinen tuotantotapa
- Jälkiteollinen tuotantotapa

Käsityöläismäiseen tuotantotapaan soveltuva identiteetti muodostui mestari- kisälli oppimisen kautta, ja noudatti työn vakiintuneita traditioita. Työ, perhetausta ja sosiaaliluokka kulkivat käsi kädessä, ihmisen sisäistäessä näiden arvot ja ihanteet.

Teollisuustuotannon yleistyessä monet työtehtävät standardoitiin. Tästä seurasi teollinen tuotantotapa. Tehokas työntekijä hallitsi tietyt, jatkuvasti toistettavat, tehtävät teknisesti todella hyvin. Ammattitaito ja ammattirooli olivat kerran hankittuja, ja niissä pysyttiin. Tehtaan liukuhinnan ääreen pätevoidyttiin tarkasti formalisoidun koulutuksen kautta. Työn suunnittelu ja suorittaminen oli erotettu toisistaan. Työssä tärkeät taidot oli ennalta määritelty ja hierarkia selvä. Tiettyjen teknisten taitojen osaaminen oli identiteetin kannalta tärkeää. Nämä taidot saattoivat olla samat koko työuran ajan.

Jälkiteollisessa tuotantotavassa standardoidusta teollisesta tuotantotavasta on siirrytty avoimempaan ja elastisempaan ympäristöön. Organisaatioiden hierarkiat ovat matalia, verkostot ja kommunikointi entistä tärkeämpiä. Keskeistä on jatkuva uuden oppiminen. Työnkuvan ei enää oleteta pysyvän jatkuvasti samana, vaan ammattikuva saattaa vaihtua työuran aikana monta kertaa. Kyky sietää muutosta ja kehittää identiteettiään muuttuvan työnkuvan mukana on keskeistä. Yrityksen arvojen sisäistäminen ja halu jatkuvaan uuden oppimiseen on identiteetin kannalta tärkeää. Ihanteena on muuntautumiskykyinen joustava innovaattori.

Nämä mallit saattavat limittyä keskenään. Nykyään monet työnkuvat ovat jossain teollisen ja jälkiteollisen mallin välimaastossa. Journalistinen työ vaikuttaa useimmiten sijoittuvan tähän välimaastoon, sillä alalle tullaan usein yliopistokoulutuksen kautta, ja työn tekeminen vaatii luovuttaa, muuntautumiskykyä, keskustelua ja palavereja.

Ammatillinen identiteetti voi muodostua jo ennen työelämään astumista. Jokainen tuntee varmasti ihmisiä, jotka jo lapsena ovat ilmoittaneet että minusta tulee sitten isona esimerkiksi lääkäri tai opettaja. Vuosien kuluttua tämän aikomus on sitten muuttunut todellisuudeksi.

Ammatillinen identiteetti ei välttämättä ole mikään valmis asia, mikä pitäisi työelämään astuessa omaksua sellaisenaan. Työympäristön arvot ja asenteet tietenkin vaikuttavat sen muodostumiseen, mutta lopultakin jokainen muodostaa sen itse. (Hänninen 2008, 191.)

Identiteetti ei myöskään ole pysyvä, kerran määritelty ominaisuus, vaan se on jatkuvassa muutostilassa (Hall 2002, 39). Monien ammattien sisältö saattaa työuran aikana muuttua moneen kertaan.

Journalististen ammatti-identiteettien muodostumiseen on vaikuttanut journalismin kaupallistuminen, joka edellytti laadukkaan uutisvirran ylläpitoa. Laadukasta ja jatkuvaa uutisvirtaa ylläpitämään taas tarvittiin ammattijournalisteja. Ammattijournalistin taidot olivat siirrettävissä työnantajalta toiselle. Näin journalistit samaistuivat ennen kaikkea ammattikuntaansa ja ammattiinsa, eivät niinkään työnantajaansa. (Kunelius 2009, 72.)

Työntekijän ammattitaidon kohdentumista voidaan myös pitää osana ammatillisen identiteetin muodostumista. Esimerkiksi kuvajournalistit pitävät visuaalista lukutaitoa ja taitoa tehdä eettisiä kuvaratkaisuja vahvasti osana omaa ammatti-identiteettiään (Mäenpää & Seppänen 2011, 53).

5. KUVAT KERTOVAT

Minkälainen rooli kuvalla on viestin välittämisessä? Entä minkälainen vastuu on esimerkiksi mediatoimittajalla, joka kaiken kiireen keskellä valitsee kuvia editoimaansa uutisjuttuun? Tässä luvussa tarkastelen sähköisen median kuvankäytön työprosesseja. Luvussa esitellään myös videomuotoisen uutisen kuvatyypeistä tärkein, eli haastattelukuva. Lisäksi esittelen kuvatyypin luokittelun, joka auttaa hahmottamaan miten ja miksi tietynlaisia kuvia juttuun valitaan.

4.1 Kuvajournalistin työ sähköisessä mediassa

Mediatoimittajan työ on nimenomaan työtä sähköisessä mediassa. Koska gradussa selvitetään onko mediatoimittajat työ kuvajournalistista työtä, esittelen tässä luvussa kuvajournalistin työtä sähköisen median parissa. Lehtikuvaajan työstä on kirjoitettu paljon, mutta kuten edellä on kerrottu, kuvajournalistin työ on muutakin. Mediakonvergenssin edetessä alkavat kuvajournalistienkin työnkuvat yhä enemmän muistuttaa toisiaan, joten tämä luku voisi yhtä hyvin käsitellä lehtikuvaajan tulevaisuuden työnkuva.

Sähköisiksi medioiksi katsotaan

- Televisio
- Internet
- Radio

Kuvamateriaalin hankkiminen tapahtuu useimmiten videokameralla. Työskentely juttua tehdessä tapahtuu pääasiassa televisiojuttua silmälläpitäen, ja jutut versioidaan muihin välineisiin tv- jutun materiaaleista (Huovila 2005, 269). Videokameralla voi taltioida myös ääntä radio käyttöön, ja staattisia kuvia verkko käyttöön. Koska verkkojulkaisuissa käytettävät staattiset kuvat ovat videomateriaalista otettuja, ei niiden laatu vastaa valokuvakameralla otettuja kuvia. Työtapa on toimiva kompromissi laadun

ja aika- ja henkilöresurssien välillä. Kuvajournalistista pyritäänkin saamaan tuotantotaloudellisessa mielessä mahdollisimman paljon irti (Seppänen 2005, 256).

Korvenoja (2004, 26) erottaa uutiskuvaajat muista elävän kuvan tekijöistä sillä, että uutiskuvaajan työ on hyvin nopearytmistä. Se sisältää erilaisia kuvaustilanteita kaikenlaisissa olosuhteissa, myös hankalissa.

Koska sähköisessä mediassa julkaistaan sekä staattista että elävää kuvaa, on sähköisessä mediassa työskentelevän kuvajournalistin hallittava näitten molempien käyttö.

Jaottelen oman työkokemukseni ja havaintojeni perusteella sähköisen median kuvajournalistilta vaaditut taidot seuraavalla tavalla:

- Videokuvaaminen
- Videoeditointi
- Valokuvaus
- Äänittäminen
- Kuvankäsittely
- Grafiikan tekeminen
- Kuvamateriaalin käyttö julkaisuissa
 - Elävä kuva
 - Staattinen kuva
 - Grafiikka
 - Toimituksen ulkopuolelta tuleva materiaali
- Laitteiden käyttö
 - Videokamera
 - Videoeditointiohjelmat
 - Kuvankäsittelyohjelmat
 - Arkistojärjestelmät
 - Tiedonsiirtojärjestelmät
 - Auton kuljettaminen

Miten sähköisen median kuvajournalistin työympäristön sitten voisi määritellä? Tätä kirjoittaessa ei enää voi missään tapauksessa sanoa, että se on televisio, sillä verkko on nousemassa yhä tärkeämmäksi. Kaikki julkaistu materiaali päätyy muodossa tai toisessa myös verkkoon. Televisiota ei voikaan pitää muusta mediakentästä erillisenä saarekkeena, vaan se on ajateltava yhtenä osana mediakenttää (Elfving & Pajala & Hokka 2011, 8).

Julkaisutavat voisikin nykyään jaotella muillakin tavoilla, kuin jaolla sähköiseen - ja printtimediaan.

European broadcasting union (EBU) on määritellyt lineaarisen ja epälineaarisen julkaisutavan. Julkaisu on lineaarinen silloin kun julkaisija voi määritellä milloin julkaisu on nähtävissä. Esimerkiksi television uutislähetys on tyypillinen lineaarinen julkaisu. Epälineaarista julkaisu taas on katsottavissa tai kuunneltavissa juuri silloin kun yleisön edustaja niin haluaa. Esimerkiksi verkossa oleva video on tyypillinen epälineaarinen palvelu. (Millerson & Owens 2012, 11–12.)

Useimmat sähköisen median kuvajournalistit ovat taustaltaan televisiotyöntekijöitä. Myös koulutus on tuntunut pitkään tähtäävän lähinnä televisioon. Televisio ja verkkojulkaiseminen eroavat kuitenkin toisistaan paljon, sekä teknisessä että sisällöllisessä mielessä (Negroponte 1995, 189).

Epälinearisuuteen liittyy myös viestinnän kaksisuuntaisuus. Journalismi ei enää kulje yksisuuntaisesti julkaisijalta yleisölle, vaan liikennettä on myös toiseen suuntaan (Kunelius 2009, 51–52). Koska yhä useammalla on nykyään taskussaan jonkinlainen taltiointiväline, esimerkiksi älypuhelin, käyttävät toimitukset yhä enemmän ulkopuolelta tulevaa kuvamateriaalia. Tulevaisuudessa kuvajournalistin rooliin tulee kuulumaan yhä enemmän myös ulkopuolelta tulevan kuvan käyttöarvon arviointi (Mäenpää & Seppänen 2011, 63).

Sähköisessä mediassa kuvajournalistin työlle on ominaista myös työn tietty fyysinen luonne. Vaikka kuvauskalusto onkin nykypäivään mennessä keventynyt siitä mitä se on joskus ollut, on elävän kuvan tekijällä edelleen enemmän varusteita kannettavana kuin esimerkiksi valokuvaajalla: kameran lisäksi tarvitaan vähintään jalusta ja äänituskalusto. Lisäksi näiden välineiden kanssa on siirryttävä myös jalkaisin paikasta

toiseen. Seppänen (2005, 250) käyttääkin kuvan tuottamisesta termiä *ruumiin ja tekniikan liitto*.

4.2 Kuvaajan työn merkitys viestin välittämisessä

Tässä luvussa käydään läpi sitä miten kuvaaja työssään tekemillä ratkaisuilla ja valinnoilla vaikuttaa valmiin jutun kokonaisuuteen, ja minkälainen vastuu kuvaajalla on tekemistään valinnoista. Jutuksi kutsutaan toimitusprosessin kautta julkaistavaksi mennyttä aineistoa, sisältäen visuaalisen aineiston (Huovila 2005, 46).

Korvenoja (2004, 38) luonnehtii kuvaa kokonaisuudeksi joka sisältää tietoa, ajatuksia ja tunteita. Kuva herättää miellelyhtymiä joko sisäisen rakenteen kautta, tai sillä miten se rinnastuu muihin kuviin tai jutun tekstiin. Kuvat ovat aina viimekädessä kuvaajan valinta.

Korvenojan (2004, 26) mukaan kameratyön osaaminen ei ole vain kameran teknistä käyttämistä. Kuva ei koskaan ole vain tekninen jäljennös todellisuudesta vaan tiedostetun tekemisen ja valintojen tulos. Esimerkiksi uutiskuva on tulkinta todellisuudesta, jota kuvaaja itse on valinnoillaan muokannut monella tavalla (Korvenoja 2004, 38).

Koska kuvaajalla on sama valta kuvan valintaan kuin toimittajalla tekstin kirjoittamiseen, on hänellä myös sama vastuu objektiivisuudesta. Toimittaja voi sananvalinnoilla muokata tapahtuman tunnelmaa ja vivahteita. Kuvaaja voi tehdä samaa valotuksella, rajauksella ja polttovälillä. Esimerkiksi laajakulmalinssi saa huoneen vaikuttamaan isommalta. Pitkää polttoväliä käyttämällä saadaan kohteet näyttämään olevan lähempänä toisiaan. (Kobré 2013, 57.)

Optiikan ja valotuksen lisäksi myös valkotasapaino vaikuttaa siihen miten kamera todellisuutta taltioi. Valkotasapainoa voi muokata sekä kuvaushetkellä että editointivaiheessa. Valkotasapainon muuttaminen on linjattu niin, että jos sitä korjataan lähemmäksi totuutta, niin korjaus on oikein, jos taas muokataan totuudesta poikkeavaksi, toimitaan väärin (Winslow 2009, 208).

Kuvan voidaan katsoa vaikuttavan jutun kokonaisuuteen todella paljon. Jos esimerkiksi videossa kuva ja puhe kilpailevat keskenään, kuva voittaa (Huovila 2005, 153). Tässä korostuu myös editoinnin merkitys. Juuri editoinnissa luodaan sanan ja kuvan yhteisvaikutus ja jutun kokonaisrakenne (Pietilä 1998, 15). Editoinnin tarjoama mahdollisuus esittää kuvia muutoin kuin tapahtumajärjestyksessä luo erilaisia rakenteellisia merkityksiä (Pietilä 1998, 196).

Hyvä esimerkki kuvakulttuurin vaikutuksesta yleisön tajuntaan ovat Leni Riefenstalin 1930-luvulla tekevät natsipropagandaelokuvat, kuten Tahdon riemuvoitto (Seppä 2007, 21). Näillä voimakkaita kuvia sisältäneillä elokuvilla oli osuutensa natsien vallan pönkittämisessä.

Kuvan yksi tärkeä merkitys on osoittaa että ainakin joku toimituksellisesta henkilökunnasta on käynyt tapahtumapaikalla (Puustinen & Seppänen 2010, 31). Kustannustehokkaampaa voisi olla tehdä haastattelut vain puhelimitse. Paikalla tehty haastattelu lisää kuitenkin jutun uskottavuutta. Haastateltavasta paikan päällä otetun kuva parantaa jutun laatua ja yleisösuhdetta (Hytönen 2013, 160).

Ennen kun Yleisradion alueelliset uutiset perustettiin, vallitsi aluetoimituksessa melkoinen puhelimen ylivalta haastatteluiden hankkimisessa. Tämä johtui juuri puhelimen kustannustehokkuudesta. Vasta televisiouutisten alkaminen mursi tämän ylivallan, nyt kun televisiota varten oli käytävä ihmisen luona hakemassa haastattelu kameralle. (Hytönen 2013, 161.)

Kuvaajalla on usein kuvaustilanteessa ajatus, joka ulottuu kuvan käyttöön asti. Kuvia saatetaan kuitenkin käyttää arkistoluonteisesti eri yhteyksissä, täysin irrallaan alkuperäisestä jutusta (Freeman 2011, 68). Arkistokuvien käyttö onkin aivan oma lajinsa. Kuvia arkistoidessa on otettava huomioon kuvien alkuperäinen asiayhteys. Eri asiayhteyksissä käytettynä arkistokuva saattaa saada aivan uusia merkityksiä. Tämän vuoksi arkistoitavaan kuvaan on lisättävä metatietoa, josta ilmenee myös asiayhteys jossa kuva on hankittu. Tällöin puhutaan *sisällönkuvailusta*. Kuvia arkistoidessa on sisällönkuvailulla suuri merkitys kuvan jatkokäytön kannalta. Sisällönkuvailun hallinta onkin olennainen osa kuvajournalistin työkalupakkia.

Laajoista arkistoista onkin tullut mediayhtiöille tärkeä resurssi (Elfving & Pajala & Hokka 2011, 163). Kuvajournalistin on tärkeä olla selvillä tästä resurssista ja hänen on ymmärrettävä, miten tätä menneisyyden aarreaittaa käyttää.

Kuvaa ei siis saa ajatella pelkkänä juttua koristavana kuvituksena, vaan informaatiota sisältävänä jutun osana (Huovila 2005, 151). Koska juttu muodostuu aina usean henkilön yhteistyönä, on kuvaustyö myös toimituksellista työtä.

Kuvat eivät ole vain todellisuuden toistamista, vaan kuvajournalistit myös järjestävät tilanteita kuvausta varten. Tätä tehdään koska todellinen tilanne ei aina ole käynnissä juuri silloin kun kamerat ovat paikalla. Kuvaajat puuttuvat myös käynnissä oleviin tilanteisiin paljon useammin kuin yleensä kuvitellaan (Freeman 2011, 152). Syntyvän kuva-aineiston on oltava kuitenkin sellaista, että se esittää tilanteen totuudenmukaisesti. Tässä vaaditaan kuvaajilta vastuuta ja taitoa.

Kamera- ja esitystekniikan kehitys on tehnyt kuvajournalistista työtä yhä näkyvämmäksi. Jo televisioiden parantuneen kuvanlaadun ja ruudun koon kasvu on lisännyt visuaalisuuden merkityksellisyyttä televisiossa (Elfving & Pajala & Hokka 2011, 20).

Loppupäätelmänä voidaan sanoa, että kuvan saamien merkitysten ja vaikuttavuuden tunteminen on tekniikan hallinnan ohella aivan olennainen osa kuvaajan ammattitaitoa. Kuvaajan on myös syytä olla perillä kunkin uutisjutun asiasisällöstä ja siihen liittyvistä merkityksistä. Myös kuvaajan vastuu uutisjutun välittämästä viestistä on hyvin suuri. Kuvajournalistilta voidaan odottaa hyvää yhteiskunnallista tietämystä ja hyvää yleissivistystä. Myös yhteistyön toimittaja työparin kanssa on oltava kunnossa. Kommunikointi puolin ja toisin on omiaan parantamaan jutun journalistista laatua.

Mediatoimittajan työ on kuvallista työtä sähköisessä mediassa. Edelle esitetyt asiat sopivat sellaisenaan mediatoimittajan työhön, kuten tulevassa mediatoimittajan ammatin kuvauksessa käy ilmi.

4.3 Haastattelukuvan mytologiaa

Tässä luvussa tarkastelemme haastattelukuvaa, ja sitä kautta mediatoimittajan työpanoksen ja osaamiseen vaikuttavuutta uutisjuttuun. Luku antaa myös osviittaa siitä, miten valtava määrä valintoja ja muuttujia uutiskuvaamiseen liittyy.

Haastattelukuva on ehkä keskeisin ero elävän kuvan ja valokuvan välillä uutisjuttua kuvitettaessa. Haastattelukuvassa ihminen puhuu omilla kasvoillaan ja äänellään. Haastattelukuva on todiste siitä, että ihminen on kohdattu silmästä silmään.

Haastattelukuva on lähes jokaisessa uutisjutussa toistuva elementti. Se on yleensä ainoa kuva, mitä ei editointivaiheessa voi korvata jollain toisella, kenties näyttävämmän näköisellä tai paremmin onnistuneella. Lisäksi haastattelukuva tuo kuvaajalle suuren vastuun haastateltavan representaatiosta jutun yhteydessä. Kuva on otettava aina ihmistä kunnioittaen (Winslow 2012, 204). Haastattelukuvan ottamiseen tuo oman lisänsä se, että yleensä sen miettimiseen ei ole kovin paljon aikaa. Sijainti aiheuttaa omat rajoituksensa. Yleensä ei lähdetä siirtymään kovin kauas. Koska haastattelussa myös ääni on oleellinen elementti, on haastattelun paikka valittava myös äänen ehdoilla.

Kuvaaminen haastattelutilanteessa on sinänsä hyvin suoraviivaista. Haastateltava henkilö pyydetään asettumaan sellaiseen paikkaan, jossa valo osuu hänen kasvoilleen mahdollisimman tasaisesti. Kamera nostetaan kuvattavan katseen korkeudelle. Kuva rajataan yleensä puolilähikuvaksi siten, että haastateltava on kuvan oikealla tai vasemmalla laidalla, ei keskellä. Kuvattavan katse on hieman kameran linssistä ohi haastattelua tekevään toimittajaan. Jos haastateltava katsoisi suoraan kameraan, ei katsoja olisi enää tarkkailijaroolissa toimittajan ja haastateltavan keskustelulle (Kobré 1980, 126–128). Haastateltavan katseen osuminen kameran sijasta toimittajaan osoittaa myös jonkun olevan oikeasti paikalla, eikä haastateltava puhu vain jollekin laitteelle. Tämän merkityksen on saanut havaita nykyään yleistymään päin olevissa Skype-yhteydellä toteutetuissa haastatteluissa. Haastateltava katsoo suoraan tietokoneensa web-kameraan, joka antaa juurikin vaikutelman laitteelle puhumisesta.

On tärkeää, että kuvattavan molemmat silmät ovat näkyvissä. Yleinen virhe on, että haastateltava on kuvaan nähden sivuprofiilissa. Tällöin katsojalle jää tunne, että hän ei

ole tärkeä eikä osallinen. On myös oltava tarkkana ettei haastateltavan taakse jää mitään koomisia elementtejä, esimerkiksi hänen päästään kasva vaateripustin tai moottoritien liikenne kulje hänen korviensa välistä.

Kun valolliset ja kompositiolliset elementit ovat kohdallaan, niin kuvaaja vielä tarkentaa kameran haastateltavan kasvoihin, tai jos oikein tarkkoja ollaan niin mielellään silmään, sillä silmiinhän ihmisen katse kiinnittyy. Haastattelun aikana on toivottavaa, ettei valotilanne muutu, esimerkiksi auringon tuloa esiin pilven takaa. Joskus käy myös niin, että toimittaja ja haastateltava kääntyilevät kesken tilanteen. Kuvaaja voi edellä mainituista syistä keskeyttää haastattelutilanteen ja pyytää uudelleen asettautumista tai paikan vaihtamista. Tätä ei kuitenkaan pidä tehdä kuin aivan ääritapauksissa, sillä se katkaisee toimittajan ja haastateltavan keskustelun ja ajatukset. Lisäksi kuvan tausta muuttuu, mikä saattaa viedä katsojan huomiota itse jutusta.

Mikäli uutisjutussa on vastakkaisia kantoja edustavia haastateltavia, on heidät pyrittävä sijoittamaan kuvien vastakkaisiin laitoihin. Tällä selkeytetään mielikuvaa kantojen vastakkaisuudesta. Vastakkaisiin laitoihin sijoittaminen myös helpottaa jutun editointia, jos haastattelukuvat joudutaan leikkaamaan peräkkäin ilman että väliin tulee kuvituskuvaa. Television uutisjutuille onkin tyypillistä aiheen käsittely vastakkainasettelun kautta (Pietilä 1998, 55).

Kaikesta tästä yksinkertaisuudestaan ja toistuvuudestaan huolimatta haastattelukuva sisältää lukuisia nyansseja, jotka vaikuttavat niin estetiikkaan kuin viestin välittämiseenkin. Kun kyse on uutisista, niin haastattelukuvan on oltava enemmänkin neutraali kuin näyttävä. Hienoon ympäristöön sijoitettu haastattelukuva voi olla silmää miellyttävä, mutta jos katsojan huomio kiinnittyy taustalla olevaan upeaan järvimaisemaan eikä haastateltavan sanomisiin, ollaan väärillä jäljillä.

Myös tekniset ja esteettiset virheet kuvassa voivat viedä väärille jäljille. Populaarikulttuuri on luonut useita koodeja henkilön representaation ja tämän oletetun hyvyyden ja pahuuden välille. Vaikuttaako henkilö, jonka kasvot ovat puoliksi varjossa erilaiselta kuin henkilö jonka kasvoille valo osuu tasaisesti? Entä jos haastateltava joutuu esimerkiksi voimakkaan auringon paisteen vuoksi siristelemään silmiään?

Usein toistuva selkeä teknis-esteettinen virhe haastattelukuvassa on ylivalotettu tausta. Tämä syntyy helposti, mikäli haastateltava on sinänsä oikeaoppisesti sijoitettu varjoon,

jossa valo on pehmeää ja tasaista. Tällöin saattaa kuitenkin käydä niin, että taustalla olevalle alueelle kohdistuu voimakas auringonpaiste. Tämä johtaa useimmiten taustan voimakkaaseen ylivalottumiseen, niin sanottuun puhki palamiseen. Osittain ylivalottunut kuva ei näytä samalta kuin millaisena ihmisen silmä maailman näkee. Tämä luonnottoman näköinen kuva on omiaan viemään haastateltavan sanottavalta arvovaltaa. Pahimmillaan kirkkaan taustan edessä oleva siluettimainen hahmo näyttää katsojasta pelottavalta.

Valon kanssa työskenteleminen ja sen luonteen ymmärtäminen on kuvaajan tärkeimpiä taitoja. Valon synnyttämät mielikuvat on syytä tuntea. Neutraalin ja teknisesti laadukkaan valotilanteen aikaansaamiseksi on kehitetty erilaisia valaisun oppeja ja tekniikoita (ks. esim. Kobre 2012, 88–101). Näistä yleisesti sovellettu on kolmipistevalo, jossa ihmisen kasvot valaistetaan kahdella kasvojen molemmille sivuille osoittavalla valonlähteellä (Millerson & Owens 2012, 210–212). Näin kasvot saavat tasaisen valon ilman että lamput häikäisisivät haastateltavaa. Takaa ylhäältäpäin osoittaa yksi lamppu, jolla saadaan lisää erottuvuutta hiuksiin, ja valonsäde hartioille. Näin ihminen saadaan erotettua taustasta. Tätä valaisutekniikkaa sovelletaan usein studiotilanteissa, mutta kuvattaessa uutisia kentällä ei tähän useimmiten ole mahdollisuutta. Aivan vallitsevan valon varassa eivät uutiskuvaajat kuitenkaan ole, vaan yleensä käytössä on kameraan kiinnitettävä kevyt valaisin. Tämän käytössä on kuitenkin omat rajoitteensa. Lähes suoraan katsojan haastateltavan kasvoihin kohdistava valo voi häikäistä. Lisäksi suoraan edestä tuleva valo tasoittaa henkilön kasvoja ehkä liikaakin. Voimakkaassa valaisussa on myös vaaransa, että iho alkaa kiiltää. Studioolosuhteissa tätä voidaan estää meikkaamalla, mutta kenttäolosuhteissa tähän ei ole mahdollisuutta. Videokameraan kiinnitettävä kevyt valaisin ei myöskään ole valoteholtaan läheskään samaa luokkaa kuin esimerkiksi valokuvakameran salamalaite. Tämä johtuu jo siitäkin, että valon on oltava päällä jatkuvasti koko kuvaustilanteen ajan, se ei välähdä. Liian tehokas jatkuvasti palava valo olisi todella epämiellyttävä kuvattavan kannalta.

On myös kiinnitettävä huomiota ympäristön symboliikkaan. Näkyykö taustalla esimerkiksi valtaa, köyhyyttä, työläisyyttä tai puoluepoliittista kantaa symboloivia asioita? Kaupungintalo, punaisia ruusuja, sotkuinen asunto, siisti asunto, paperia pursuava tutkijan kammio vai kenties savua tupruttava tehtaan piippu? Tällaisten asioiden näkyminen voi jutun aiheesta ja näkökulmasta riippuen olla joskus suotavaa,

joskus sitä on ehdottomasti vältettävä. Erityisen noloa on, jos kuvaajan huolimattomuuden tai tietämättömyyden vuoksi haastattelukuvaan eksyy tällaisia piilomerkityksiä. Kuvat ovatkin moniselitteisiä, ja voivat asiayhteydestä riippuen saada erilaisia merkityksiä (Hietala 1996, 38–39).

Kuvaajalla on siis oltava riittävä estetiikan taju, jotta haastateltava saataisiin kuvattua neutraalisti ja kunnioituksella. Hänen on ymmärrettävä pienten nyanssien kuvaan tuomat merkitykset. Koska kuvaustilanteisiin ei voi useimmiten ottaa valokalustoa mukaan, on kysy vallitsevan valon hyödyntämiseen erittäin tärkeä. Kaikkien jutuntekoprosessiin liittyvien ihmisten on syytä ymmärtää haastattelukuvan merkitys ja kriittisyys, sillä myös toimittaja ja vaikkapa juttua sopiva uutispäällikkö saattavat vaikuttaa haastattelutilanteen sijaintiin ja syntymiseen hyvin paljon.

4.4 Uutiskuvien tyypittely

Esittelen uutiskuvien eri tyyppejä havainnollistaakseni mediatoimittajan työssään tekemiä valintoja, sekä uutisten kuvavirran hallinnointiprosessia.

Uutisjutun kuvitus näyttää äkkiä katsottuna tasaiselta kuvavirralta. Uutiskuvat voidaan kuitenkin tyypitellä sen mukaan, miten ne on hankittu ja miten niitä käytetään. Mediatoimittajan työssä tyypittely näkyy nimenomaan kuvien valinnassa ja niiden taittamisessa osaksi uutisjuttuja. Kuvien tyypittelyyn vaikuttaa myös millaisia merkityksiä kuva on saanut sen jälkeen kun sitä on alettu käyttää arkistokuvana. Eri kuvatyypit saattavat limittyä toisiinsa. Esimerkiksi tapahtumataltointikuvat ovat samaan aikaan usein myös päivän kuvia. Lisäksi mikä tahansa kuva saattaa arkistoinnin kautta muuttua kuvituskuvaksi tai vaikkapa symbolikuvaksi.

Seuraavassa käyn läpi kehittämäni kuvien tyypittelyn. Jokaisesta kuvatyypistä on esimerkkikuva tai useampi. Tein tyypittelyn, koska en ole löytänyt vastaavaa nimenomaan elävään uutiskuvaan liittyvää tyypittelyä muualta. Tyypittely perustuu 7 vuoden työkokemukseeni uutiskuvaajana / mediatoimittajana. Tyypittelyn uskottavuuden kannalta on tärkeää, että se on kokeneen uutiskuvaajan tekemä.

4.4.1 Tapahtuman taltiokuvat

Nämä ovat kuvia jotka liittyvät nimenomaan johonkin tiettyyn tapahtumaan. Tällaisia voivat olla kuvat esimerkiksi onnettomuuksista, sopimusten allekirjoittamisista, urheilutapahtumasta, tärkeiden henkilöiden kättelystä, tehtaan ulosmarssista tai vaikkapa puukotuksesta kirjastolla. Näissä olennaista on se, että ne liittyvät tiettyyn aikaan, paikkaan ja tapahtumaan. Ne on syytä arkistoida, sillä jos jotain mennyttä tapahtumaa käsitellään tulevaisuudessa uudestaan, on siitä kuvia käytettävissä. Tämän vuoksi tapahtumataltiokuvia saatetaan kuvata vaikka juuri tapahtumahetkellä ei olisi tekeillä aiheeseen liittyvää juttua. Jos tällainen juttu myöhemmin tehdään, on siihen liittyvän kuvan hankkiminen mahdotonta, koska tapahtumahan on jo mennyt.

Uutiskuvalla on merkitys tapahtuman tallentajana ja muiston säilyttäjänä (Salo 2000, 24). Tämä tulee erityisen hyvin esille tapahtuman taltiointikuvien yhteydessä.

Kuvassa allekirjoitetaan sopimusta yksityisen rautatieoperaattorin ja Vapo Timberin välillä puunkuljetusten järjestämisestä. Kuva on dokumentti tilanteesta, joka lopetti Vr:n monopolin rautatiekuljetuksista Suomessa. Kuva: Yle / Matti Myller

Reclaim the streets –kadunvaltaustapahtuma Jyväskylän MM-rallin yhteydessä. Mielenosoitusta ei kuvattu minkään uutisen yhteyteen. Siitä kuitenkin haluttiin taltio siltä varalta, jos esimerkiksi MM- rallin vastaiset mielipiteet tulisivat esille jossain uutisessa myöhemmin. Jos kuvausta tapahtumahetkellä ei olisi suoritettu, olisi tällaista uutista varten vaikea keksiä mitään kuvaa. Kuva: Yle / Matti Myller

Jyvälän kartanon tuhopoltto Jyväskylässä. Tulipalokuvat ovat tyypillisiä tapahtuman taltiointikuvia. Kuva: Yle / Matti Myller

4.4.2 Päivän kuvat

Päivän kuvat on kuvattu nimenomaan kyseistä juttua silmälläpitäen. Päivän kuvasta puhutaan, kun esimerkiksi sato-odotuksia käsittelevän uutisjutun kuvat ovat kyseisen jutun teon yhteydessä maatilalla kuvattuja, eivät esimerkiksi arkistosta valittuja maanviljelyä esittäviä kuvituskuvia.

Päivän kuvaa ei siis ratkaise aihepiiri, vaan se että se on kuvattu nimenomaan sitä juttua varten missä sitä käytetään. Päivän kuva saattaa muuttua arkistoinnin jälkeen kuvituskuvaksi.

Koululainen ottaa valokuvaa luokkatovereistaan tabletilla. Kuva on otettu keräyksellä koululuokan käyttöön hankittujen tablettien luovutustilaisuudessa, josta Keski-Suomen Yleisradio oli tekemässä uutisjuttua. Kuva on myös esitetty osana kyseistä juttua. Kuvaa voisi periaatteessa käyttää myös esimerkiksi uutisjutussa, joka käsittelisi teknologian tuloa osaksi opetusta. Kuva: Yle / Matti Myller

Kuvassa Jyväskylän kaupungin budjettia esittelevä tiedotustilaisuus. Kuva osoittaa, että tällainen tilaisuus on ollut, ja että toimituksellista henkilökuntaa on tilaisuudessa käynyt. Kuvaa on myös luontevaa käyttää jutussa, koska siinä haastatellaan tilaisuuden vetänyttä kaupunginjohtajaa. Kuva: Yle / Matti Myller

4.4.3 Kuvituskuvat

Jutun käsittelemään aiheeseen liittyvät kuvat, jotka eivät sinänsä esitä mitään tiettyä tapahtumaa. Kuvituskuvalle on tyypillistä että ne eivät liity suoraan mihinkään tiettyyn tapahtumaan tai esimerkiksi yritykseen. Ne kuitenkin edustavat jotain yleistä asiaa ilman, että ne suoranaisesti kiinnittyisivät mihinkään aikaan paikkaan tai tapahtumaan.

Esimerkiksi päivähoitomaksujen korotusta käsittelevässä jutussa saatetaan käyttää yleisiä kuvia päiväkodin pihalla leikkivistä lapsista. Tällaiselle kuvalle on tärkeää, että kuvasta ei näe mikä päiväkotikoti on kyseessä, eikä kuvassa leikkiviä lapsia tunnista. Näin kuvia voidaan käyttää lähes missä tahansa päivähoitoa käsittelevässä uutisjutussa.

Lapset leikkivät anonymissä kuvassa päiväkodin pihalla. Koska kyseessä ovat nimenomaan lapset, on heidät haluttu kuvata tunnistamattomasti. Kuva: Yle / Matti Myller

Lapset leikkivät päiväkodin pihalla, osa 2. Kuvaa on käsitelty siten, että vastavaloon kuvattu lapsi on mustattu täysin. Näin kuvassa olevan henkilön kasvoja ei voi edes kuvankäsittelyllä saada esiin. Kuva: Yle / Matti Myller

Sotilasvalatilaisuudessa kuvattu varusmiehen takinhiha, jossa on Suomen lippu. Kyseinen kuva käytettiin päivän kuvan ominaisuudessa Keuruun Pioneerirykmentin viimeistä sotilasvalaa käsittelevässä jutussa. Tämän jälkeen kuva arkistoiitiin, jonka jälkeen sitä on käytetty kuvituskuvan ominaisuudessa lukuisissa puolustusvoimia käsittelevissä jutuissa. Kuva: Yle / Matti Myller

4.4.4 Symbolikuvat

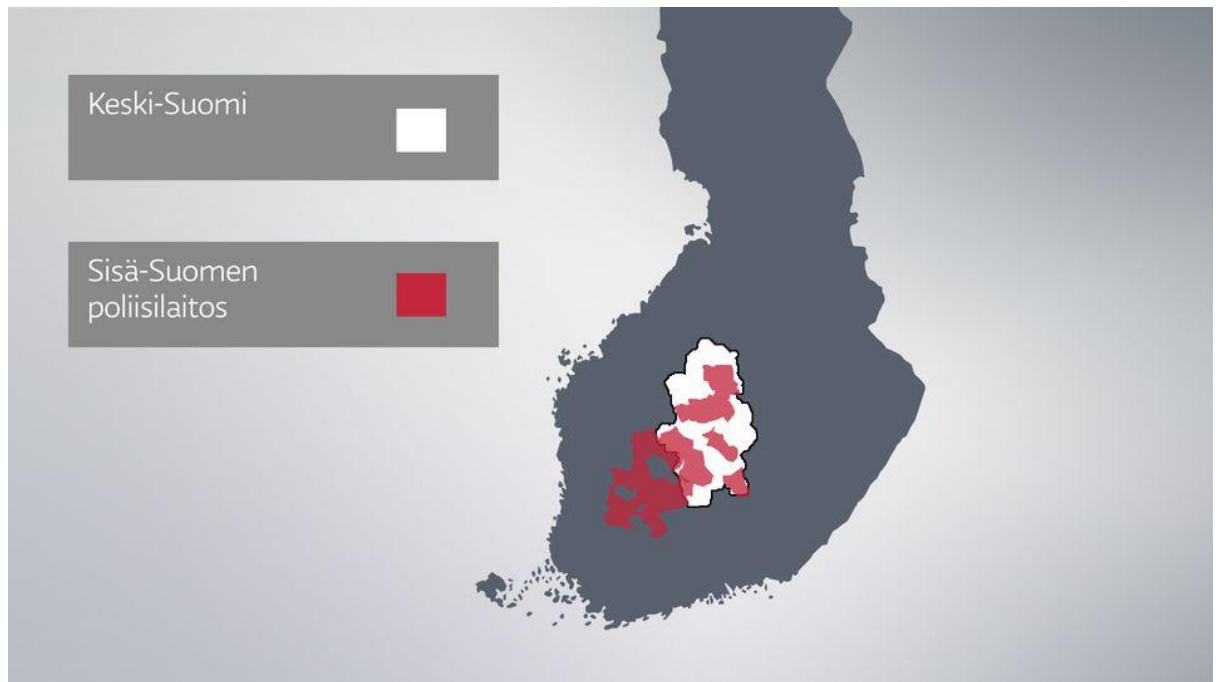
Joskus voi käydä niin, että kuva alkaa symboloida jotain tiettyä ilmiötä. Tämä johtuu usein kuvan toistuvasta käytöstä ilmiötä käsittelevissä jutuissa. Usein tämä tapahtuu sitä kautta että tiettyyn tapahtumaan liittyviä kuvia on alettu käyttää kuvituskuvina tiettyä ilmiötä tai aihepiiriä käsittelevissä jutuissa. Kun kuvaa käytetään aihepiirin yhteydessä riittävän usein, syntyy kuvan ja aihepiirin tai tapahtuman yhteenkuuluvuudesta kulttuurinen sopimus (Salo 2000, 31).

Jyväskylässä 30.1.2013 tapahtunutta kirjastopuukotusta käsittelevät kuvat ovat alkaneet symboloida äärioikeiston uhkaa ja poliittista väkivaltaa. Kuva: Yle / Matti Myller

4.4.5 Grafiikka ja animaatio

Mediatoimittajan on hallittava myös staattisen grafiikan tekeminen kuvankäsittelyohjelmia hyödyntäen. Grafiikkaa käytetään esimerkiksi monimutkaisen hallintomallin selventämiseen, ja toisaalta osoittamaan miten monimutkainen joku hallintomalli voi olla (Pietilä 1998, 43). Grafiikkaa on syytä käyttää myös silloin, kun esitettävä asia sisältää paljon lukuja, jotka eivät ääneen luettuna tekstinä jäisi mieleen. Myös kartalta näytettävät tapahtumapaikat tai aluejaot esitetään useimmiten grafiikan muodossa.

Karttagrafiikkaa osoittaa poliisilaitoksen aluejakoa suhteutettuna Keski-Suomen maakunnan alueeseen. Kuva: Yle / Matti Myller

4.4.6 Abstraktit kuvat

Abstraktia kuvaa käytetään, mikäli käsiteltävä uutinen on sellainen, ettei sitä voida kuvittaa normaalilla tavalla. Jos jutun aiheena on esimerkiksi mielenterveysongelma, niin kuvitukseksi on vaikea keksiä mitään konkreettista, sillä mielenterveysongelmathan eivät näy päällepäin. Tärkeää abstraktia kuvitusta käytettäessä on, että katsoja tunnistaa heti että kyseessä ei ole todellisuus, vaan fantasia-henkinen kuvitus (Kobré 2013, 337). Salo (2000, 179) käyttää abstraktista kuvasta termiä kuvituskuva. Elävästä kuvasta puhuttaessa kuvituskuvalle tarkoitetaan kuitenkin hieman eri asiaa, kuten ylempänä on selitetty.

Uutinen käsitteli Valko-Venäjällä tapahtuvia ihmisoikeusrikkomuksia ja vuoden 2014 jääkiekon MM-kisoja. Koska kyseinen turnaus oli uutisen tekohetkellä vielä edessäpäin, siitä ei voinut saada kuvia. Ja koska aiheena olivat paitsi jääkiekko, myös ihmisoikeudet, niin uutiseen haluttiin omaperäistä kuvitusta. Tuloksena abstrakti kuvitus, jossa on hyödynnetty pöytälatkapelejä. Kuva: Yle / Matti Myller

4.4.7 Ulkopuolelta tuleva aineisto

Tähän kuuluvat erilaiset tiedotusmateriaalin mukana tulevat kuvat, arkkitehtuuria esittelevät havainnekuvat ja yleisön tuottama kuva-aineisto. Aineistoa joudutaan usein muokkaamaan omaan käyttötarpeeseen sopivaksi, sillä havaintoaineisto ei useimmiten ole samassa kuvasuhteessa kuin television 16/9 kuva. Toimitukset käyttävät yhä enemmän ulkopuolelta tulevaa kuva-aineistoa (Kuutti 2015, 65). Kuvajournalistin ammattitaitoon kuuluukin yhä enemmän taito arvioida ulkopuolelta tulevan kuvan käyttöarvoa ja luotettavuutta.

5. MEDIATOIMITTAJAN TYÖNKUVA

Luvussa esittelen mediatoimittajan työn sisältöä, sekä kerron tehtävän synnystä. Koska työ on varsin monipuolista, esittelen alueuutisten mediatoimittajien tekemät työvuorot. Luvun lopussa käyn läpi syitä miksi mediatoimittaja mielletään usein enemmän teknikoksi kuin journalistiksi.

5.1 Mikä on mediatoimittaja?

Mediatoimittajalla tarkoitetaan tässä yhteydessä Yleisradion uutisissa käytettävää tehtävänimikettä. Mediatoimittajaa voisi lyhyesti kuvata henkilöksi, jonka tehtävä painottuu uutisissa kaikkeen muuhun, paitsi uutisten tekstipuoleen. Tärkein ja eniten ulospäin näkyvä tehtävä on uutisjuttujen kuvaaminen ja editoiminen. Tehtävä on limittynyt yhä enemmän toimittajan tehtävään ja välillä on joidenkin henkilöiden kohdalla ollut hieman hämärää, mihin henkilöstöryhmään he kuuluvat. Asiaa monimutkaistaa se, että on myös toimittaja-nimikkeellä työskenteleviä jotka kuvaavat ja editoivat uutisjuttuja.

Mediatoimittajan tehtävät voisi luetella seuraavalla tavalla:

- Uutisjuttujen kuvaaminen
- Uutisjuttujen editointi
- Valokuvaaminen
- Arkistotehtävät, eli arkistointi, sisällönkuvailu ja materiaalin haku arkistosta
- Uutislähetysten ohjaaminen
- Studiokameramiehen tehtävät
- Grafiikan tekeminen
- Suorien lähetysten tekeminen
- Tekniikan ylläpitoon ja huoltoon liittyvät tehtävät
- Toimittajan tehtävät
- Auton kuljettaminen

Seppäsen (2005, 250) mukaan kuvaajat sijoittuvat usein erillisiin kuvatoimituksiin, ja ottavat tehtävänantoja verkon välityksellä. Yleisradiossa mediatoimittajien suhteen toimitaan hieman toisella tavalla. Mediatoimittajat ovat osa toimitusta siinä missä toimittajatkin, osallistuen mahdollisuuksien mukaan samoihin palaveriin ja tehtävänantoihin kuin toimittajat. Jutut tehdään työpareina. Työpariin kuuluu toimittaja ja mediatoimittaja, eikä mediatoimittaja joudu lehtikuvaajan tapaan juoksemaan päivän mittaan keikalta toiselle.

Käytännössä normaalin uutisjutun visuaalinen puoli on lähes täysin mediatoimittajan käsissä. Tässä korostuu kuvajournalistinen osaaminen.

Mediatoimittajan työlle luonteenomaista on jatkuva muutos. Ohjelmien tekotavat muuttuvat, perinteisestä televisiotuotannosta siirrytään yhä enemmän verkkotuotantoon ja uusia välineitä otetaan käyttöön. Millerson ja Owens (2012, 12) esittävät ajatuksen jonka mukaan televisiossa teknisellä puolella työskenteleminen ei ehkä ole sellaista ihmistä varten, joka ei pidä muutoksesta. Tämä ajatus sopii hyvin myös mediatoimittajan työnkuvaan. Tavanomainen uutisjuttukeikka poikkeaa hyvin paljon esimerkiksi kevään 2015 eduskuntavaaleihin liittyneen verkkojulkaisun Vaaligallerian tekemisestä.

Myös tekniikan hallintaa vaaditaan. Hallittavan tekniikan määrä tosin riippuu tehtävästä. Kun uutisjuttua tehdään yhdellä kameralla, on tekniikka vielä suhteellisen yksinkertaista. Vaaditaan kameran hallinta ja editointiohjelman osaaminen. Jos taas tehdään suoraa lähetystä verkkoon monikameratekniikkaa ja satelliittiautoa käyttäen, ollaan tekniikan vaatimusten suhteen jo aivan toisessa maailmassa. Useimmat mediatoimittajatkaan eivät tällaista kokonaisuutta hallitse, vaan tällaiselle keikalle on otettava tekniikkavastaava mukaan.

5.2 Taustaa tehtävän synnylle

Televisiouutiset alkoivat Yhdysvalloissa 1953. Niiden juuret olivat elokuvateattereissa esitetyissä uutiskatsauksissa ja radiouutisissa. (Barnouw 1970, 40–41.)

Ensimmäiset televisiouutiset Suomessa nähtiin 1957, kun Kamerakierros- ohjelma alkoi. Kamerakierros-ohjelmaa tehtiin ympäri maan. Myöhemmin ohjelmaa täydennettiin ulkomailta hankitulla materiaalilla. Kamerakierrosta tehtäessä kuvaaja saattoi toimia yhden hengen orkesterina, ilman toimittajaa. (Rantala 2007, 152–157.) Yhden miehen orkestereilla viitataan journalisteihin, jotka kevyen kuvauskaluston mahdollistamina kuvaavat, editoivat ja jopa tuottavat omat uutisjuttunsa (Kobré 2013, 308–310).

Kamerakierrosta varten perustettiin 1960 uutiskuvausryhmä. Aikaisemmin Yleisradion erilaisissa tehtävissä toimivat kuvaajat kuvasivat vuorotellen uutisia. Nyt kamerakierroksen kuvaajat olivat erikoistuneet nimenomaan uutiskuvaamiseen. Kamerakierroksen tuotantotavassa on paljon yhteistä nykyisen alueuutistoiminnan kanssa. Sen tekijät olivat moniosaajia, jotka saattoivat tehdä sekä tekniseksi että journalistiseksi miellettyä työtä. Kamerakierrosta voidaankin pitää nykyaikaisen alueuutistoiminnan esikuvana. (Rantala 2007, 165–166.)

Yleisradion alueelliset tv-uutiset alkoivat 1.6.2000 (Ylen vuosikymmenet - verkkosivusto). Yleisradiossa oli jo sovellettu kustannustehokkuuden nimissä tapaa, jossa sama henkilö saattoi tehdä yksin radiouutisjutun sekä journalistisen että teknisen työn osalta (Hytönen 2013, 100). Vuonna 2003 tämä yksin tekemisen tapa otettiin alueellisiin uutislähetysiin, kun alueellisia tv- uutisia tehneitä toimittajia alettiin kouluttaa kuvaamaan ja editoimaan uutisjuttunsa itse. Heistä tuli niin sanottuja moniosaajia. Nimikkeeksi tällaiselle moniosaajalle tuli mediatoimittaja. (Hytönen 2013, 106.)

Eräänlaisena esiasteena mediatoimittaja nimikkeelle voidaan pitää aikanaan käytössä ollutta filmitoimittaja-nimikettä. Nimikettä käyttävät toimivat dokumenttituotannoissa ohjaaja / toimittaja työparina. (Cavada 2007, 221.)

Ajatukseen yksin tekemisestä vaikutti varmasti markkinoille tullut kevyt ammattimainen videokuvauskalusto. Kevyt kalusto mahdollisti ”yhden miehen orkesterina” toimimisen.

Yksin tekemiseen liittyvät ongelmat alkoivat kuitenkin tulla pian esiin. Yksin tehdessä laatu kärsii väistämättä. Yhden ihmisen aika ei vain riitä riittävän laadukkaaseen

visuaaliseen ja journalistiseen toteutukseen (Hytönen 2013, 108). Yksin tekemisestä onkin pääasiassa luovuttu ja suurin osa uutisjutuista tehdään nykyään työparina.

Haastatellessaan väitöskirjaansa varten Yleisradion uutispäälliköitä, jotka useimmiten päättävät millaisella kokoonpanolla jutuntekoon lähdetään, Hytönen kysyi myös parhaasta mahdollisesta kokoonpanosta uutisjutun tekoa varten. Uutispäälliköt vastasivat parhaan mahdollisen kokoonpanon olevan toimittaja ja mediatoimittaja. Yksin tekeminen toimii vain harvoissa poikkeustapauksissa ja silloinkin aikaa olisi varattava normaalia tuotantoaikaa enemmän. (Hytönen 2013, 161.)

5.3 Työvuoroja moneen lähtöön

Tässä luvussa käyn läpi mediatoimittajan työnkuvaa. Työpäivän kulku vaihtelee hyvin paljon sen mukaan, mikä työvuoro on kyseessä. Tämän vuoksi esittelen työvuorot oman alaotsikkonsa alla.

5.3.1 M9, eli uutisjutun tekovuoro

Tavanomainen uutisjutuntekotyövuoron kulku menee useimmiten seuraavalla tavalla. Uutispäällikkö jakaa päivän aiheet aamupalaverissa. Useimmiten mediatoimittaja – toimittaja työpari saa tehtäväkseen yhden uutisjutun tekemisen päivän aikana. Palaverin jälkeen yleensä työpari sopii alustavasti päivän kulusta. Tämän jälkeen molemmat perehtyvät aiheeseen omalla tahollaan ja valmistautuvat edessä olevaan keikkaan. Tässä vaiheessa olennainen osa mediatoimittajan työtä on selvittää ajoreitit paikoille, joissa tullaan käymään ja varmistaa, että kuvauskalusto on kunnossa. Tätä vaihetta seuraa yleensä ajo haastateltavien luokse, joka on parhaassa tapauksessa sama paikka mistä, myös jutun kuvitus on hankittavissa.

Haastattelukuvaa käsitellään tarkemmin luvussa haastattelukuvan mytologiaa. Mikäli kuvituskuvia ei saada samasta paikasta mistä haastatteluja, saatetaan toimia siten, että toimittaja viedään toimitukseen kuuntelemaan haastattelujen nauhoituksia ja kirjoittamaan juttua. Mediatoimittaja lähtee sitten kuvaamaan juttuun liittyviä asioita.

Useimmiten työpari kuitenkin pysyy yhdessä jo ajoetaisyyksistään johtuen. Kuvituskuvia ottaessa mediatoimittaja saattaa ottaa sivusta seuraajan roolin ja ottaa vain kuvia toiminnasta, paikoista tai maisemista. Jossain tapauksissa on syytä ohjata toimintaa. Tällainen ohjattu toiminta ei saa kuitenkaan poiketa siitä mitä toiminta olisi silloin kun paikalla ei ole kameroita tai toimintaa ohjaavia henkilöitä. Tässä on oltava tarkkana ja tähdennettävä ohjattaville henkilöille, että toiminnan tallentuminen kuviin todenmukaisesti on keskeistä.

Parhaassa tapauksessa päivän uutisjuttuun saadaan asiaan liittyvät ja jutun esityspäivänä taltioidut kuvat. Aina tämä ei ole mahdollista. Tällöin on turvauduttava arkistokuvaan tai tyydyttävä ottamaan erilaisia löyhästi asiaan liittyviä kuvia. Nämä voivat olla esimerkiksi tiedotustilaisuudesta, tai haastateltavasta ja toimittajasta esimerkiksi keskustelemassa tai kävelemässä puistossa. Riskinä on, että tällaisissa kuvissa nähdään jotain tarkoituksella tehtyä symboliikkaa. Tästä on esimerkkinä tapaus, jossa tiedotustilaisuudessa kuvatut Jutta Urpilaisen punaiset kynnet nähtiin Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa jollain tavalla seksistisenä (Sipilä Helsingin Sanomissa 9.8.2013).

Kuvien hankintaa tarkastellessa on syytä ymmärtää, että siinä mennään todellisuuden ehdoilla. Kuviin saadaan vain sellaista, mitä aikataulun ja kuvauspaikalla vallitsevien olosuhteiden puitteissa siihen on mahdollista saada. Myös sattumalla on usein osuutta asiaan. Joskus saatetaan osua keskelle toimintaa, joskus ei.

Esimerkki sattuman osuudesta kuviin saataviin merkityksiin voisi olla rakennusalan alihankintaketjuja käsitellyt uutisjuttu. Kävimme tapaamassa juttuun haastateltavaa rakennusmestaria eräällä koulun saneeraustyömaalla, jossa työskenteli useita alihankkijoita. Itse työmaalle meitä ei tällä kertaa päästetty, joten haastattelu kuvattiin työmaan portilla. Kun haastattelu oli ohi, päätin ottaa jutun kuvituskuvat työmaasta siten, että kuvaan portin ulkopuolelta. Jouduin tietenkin tyytymään siihen näkyyn mikä verkkoaidan raosta avautui. Olisin voinut käyttää myös rakennustyömaita esittäviä arkistokuvia. Tämä olisi kuitenkin ollut huono ratkaisu, koska en voi tietää onko arkistokuvissa olevilla työmailla käytetty alihankintatyövoimaa. Sain aluksi taltioitua erinäistä toimintaa työmaan pihalla, kuten työkoneiden liikkumista paikasta toiseen. Aivan sattumalta rakennuksen ovesta käveli pihalle kolmen työntekijän ryhmä, joilla oli päällään eri firmojen haalareita. Sain kuvan jossa työntekijät kävelivät pois päin

niin, että yritysten nimet haalareissa näkyivät. Koska tämä kuva tiedettiin kuvatus tietyn urakoitsijan työmaalla, loivat selkeästi erottuvat eri firmojen haalarit kuvalle juttuun sopivan hyvän journalistisen merkityksen. Ei tietenkään voitu etukäteen päättää, että juttuun halutaan juuri tällainen kuva. Enkä myöskään päässyt työmaalle sopivaa kuvaa etsimään. Oli puhdasta sattumaa, että tilanne osui kohdalle.

Kun keikalta palataan, alkaa toimittaja yleensä valita haastatteluista käytettäviä kohtia ja kirjoittaa jutun tekstejä. Mediatoimittajan kannattaa yleensä ensimmäisenä valita kuvatus video materiaalista staattisia kuvia jutun verkossa julkaistavaa versiota varten. Myös verkkovuorossa olevan toimittajan kanssa on syytä käydä keskustelemassa tarjotuista kuvista. On syytä tuoda esille keitä kuvissa on, mitä niissä tapahtuu ja missä asiayhteyksissä ne on otettu.

Tämän jälkeen mediatoimittaja katsoo kuvattua materiaalia läpi, yrittää ennakoida millainen jutusta on ehkä tulossa ja valita todennäköisesti käytettäviä otoksia. Hieman myöhemmin toimitusjärjestelmään alkaa yleensä ilmestyä tietoa toimittajan valitsemista haastattelujen kohdista. Nämä kannattaa ottaa editointiohjelman aikajanalle jo tässä vaiheessa, jotta aikaa säästyy myöhemmin.

Mikäli juttuun tulee grafiikkaa, kannattaa työparin keskustella siitä viimeistään tässä vaiheessa. Jutun leikkausvaiheessa ei välttämättä ole enää aikaa sen tekemiseen.

Kun juttu on kirjoitettu, toimittaja lukee tekstin ja ääni tallennetaan tietokoneen kovalevylle. Mediatoimittaja koostaa jutun äänisisällön, eli toimittajan puheen ja haastateltavien kommentit editointiohjelman aikajanalle. Tämän jälkeen juttu hyväksytetään uutispäälliköllä.

Mikäli muutettavaa ei ilmene, on seuraavaksi edessä jutun kuvittaminen. Yleensä mediatoimittaja suorittaa tämän vaiheen yksin. Hän valitsee juttuun sopivat kuvat, jotka mieluiten ovat jutun teon yhteydessä kuvattuja.

Kun juttu on leikattu, valmis juttu hyväksytetään vielä uutispäälliköllä. Korjauksia tehdään harvoin. Tämän jälkeen juttu siirretään lähetyjärjestelmään tulevaa uutislähetystä varten. Tämän jälkeen saatetaan jutusta editoida vielä verkossa julkaistava versio.

Mediatoimittajan tehtäväksi jää vielä arkistoida jutun kuvamateriaali. Hän valitsee arkistoivat kuvat ja kirjoittaa niistä sisällönkuvailun arkistointijärjestelmään.

5.3.2 Ohjaaja

Televisiouutislähetysten ohjaaja huolehtii lähetysten taitosta ja kestosta yhteistyössä uutispäällikön ja lähetysten juontajan kanssa. Hän myös kuvittaa lähetykseen tulevat sähköiset yhteistyössä apulaisohjaajan kanssa. Hän huolehtii, että kaikki käytetyt grafiikat, kuten lopputekstit, juontajan nimi ja sääkartat tulevat lähetykseen. Kuvauskeikoilla ei ohjaaja käy kuin poikkeustapauksissa.

Lähetystä varten ohjaaja tekee ajolistan lähetysjärjestelmään. Ajolistasta käy ilmi juttujen ajojärjestys, juonnetut studio-osuudet ja mitä kameroita ja kuvakokoja käytetään.

Lähetysten aikana ohjaaja huolehtii lähetysten teknisestä ulosajosta. Tähän kuuluu ajolistojen tekeminen ja robottikameroiden operoiminen (alueuutislähetyksissä ei yleensä käytetä miehitettyjä studiokameroita). Hän ohjaa juontajan työskentelyä lähetysten aikana antamalla tälle komennot juttujen kestosta ja siitä, mihin kameraan milloinkin juonnetaan.

Ohjaajan on tehtävä jokaisesta lähetyksestä myös sisältöilmoitus arkistojärjestelmään. Ohjelmasta kirjataan kaikki tarpeelliset metatiedot, kuten tekijät ja haastateltavat. Lähetysten kuvista tehdään ilmoitukseen sisällönkuvailu, josta käy ilmi mitä kuvissa on.

Ohjaajan työvuoro voi liittyä myös monikameratyöskentelyyn. Esimerkiksi Yle Keski-Suomi on toteuttanut kansanedustajien haastatteluja keskusteluohjelman kaltaisena, monikameratekniikalla toteutettuna verkkojulkaisuna. Myös tämän luonteiset tuotannot vaativat omat ohjaajansa. Näitä kuitenkin tehdään sen verran epäsäännöllisesti, että varsinaista työvuoroa tällaisille ei ole, vaan tehtävään määrätään tapauskohtaisesti.

5.3.3 Suora linja

Suora linja ohjelma on tätä kirjoittaessa jo lopetettu. Se on kuitenkin otettu mukaan tähän luetteloon esimerkkinä siitä, kuinka erilaisiin tehtäviin mediatoimittaja saattaa joutua.

Kyseessä oli eräänlainen pilottiohjelma, jossa testattiin uusia tapoja tehdä uutisjournalismia verkkolähtöisesti. Tunnuslauseena oli ” *Jos tarpeeksi monta ihmistä puhuu jostain verkossa, se on uutinen*”. Ohjelma oli ensimmäisiä, joissa käytettiin Skypeä haastatteluvälineenä. Ohjelmaan kuului olennaisena osana yleisön ohjelman aiheista verkossa käymä keskustelu. Myöhemmin useita Suorassa linjassa käytettyjä toimintatapoja on otettu käyttöön tavanomaisissa uutisissa.

Kuuluin itse siihen kouralliseen mediatoimittajia, jotka pääsivät tässä ohjelmassa työskentelemään. Sain kokea alueuutisiin verrattuna aivan toisenlaisen työskentelytavan. Suurena erona oli myös se, että Suora linja oli valtakunnallinen ohjelma. Alueuutiset taas käsittelevät tietyn maakunnan asioita.

Suoran linjan mediatoimittaja-työvuorot alkoivat puolelta päivin, sillä päivän päätteeksi oli suoritettava vielä joku tehtävä suoran lähetyksen ulosajossa. Näitä tehtäviä saattoivat olla esimerkiksi taustascreenien operaattori, äänitarkkailija tai studiokameramies.

Suoran linjan aiheet saattoivat käsittää mitä tahansa valtakunnallista tai kansainvälistä aihetta. Näin ollen aiheeseen liittyvää kuvitusta ei useinkaan päästy ohjelman tuotantopaikkana olevasta Jyväskylästä tai sen lähialueelta hakemaan. Tämän vuoksi ohjelmassa käytettiin todella runsaasti abstraktia kuvitusta, kansainvälisen kuvavaihdon kautta tulevaa kuvaa tai grafiikkaa. Varsinaisilla juttukeikoilla toimituksen ulkopuolella käytiin suhteellisen harvoin. Haastattelutkin tehtiin usein joko puhelinta tai Skypeä hyödyntäen. Koska juttujen aiheet pyrittiin löytämään internetistä, jouduttiin juttuja joskus kuvittamaan tietokoneruutuja kuvaamalla.

Suoralle linjalle pyrittiin myös löytämään tavanomaisesta uutisilmeestä poikkeava look. Tähän pyrittiin käyttämällä juttujen kuvituksessa runsaasti erilaisia tehosteita ja efektejä. Kuten aikaisemmin on todettu, ohjelmassa käytettiin käytännön pakosta myös paljon arkistokuvaa. Parhaimmillaan tämä johti 1950-luvulta peräisin olevan

arkistokuvan käyttöön yhdessä erilaisten nykyaikaisten videoefektien kanssa synnyttäen videotaidetta muistuttavaa kuvailmaisua.

Ohjelman studioilmeeseen liittyivät taustascreenit, joilla pyöri juonnettavaan aiheeseen liittyvä kuvitusmatto. Tämä kuvitusmatto saatettiin tehdä juonnettavan jutun kuva-aineistosta tai sitten alusta loppuun itse kekseliäisyyttä hyödyntäen.

Suora linja poikkesi tavanomaisesta mediatoimittajan työstä sillä, että se vaati huomattavasti enemmän taiteellista luovuutta, sillä kuten edellä on kerrottu, kuva-aineisto oli usein keksittävä tyhjistä. Arkistokuvien runsaan käytön myötä myös kuvatoimittajamainen osaaminen nousi arvoonsa. Ohjelman teossa vaadittu tekninen osaaminen poikkesi myös jonkun verran tavanomaisesta uutistyöstä: oli hallittava useita lähetyksen ulosajoon vaadittavia tehtäviä ja erilaisten videotehoisten käyttöä.

5.3.4 Toimittajana

Useat mediatoimittajat, joskaan eivät läheskään kaikki, tekevät ajoittain myös toimittajan tehtäviä. Tämä voi johtua työvuoroteknisistä syistä, esimerkiksi jos jonain päivänä ei ole tarpeeksi varsinaisia toimittajia töissä.

Useimmiten kun mediatoimittaja työskentelee toimittajan ominaisuudessa, on kyseessä juttukeikka työparin kanssa. Työpari on toinen mediatoimittaja, joka hoitaa jutun yhteydessä kuvaus ja editointi tehtävät. Tässä tilanteessa on etua siitä, että työparin toimittajan tehtävät hoitava osapuoli ymmärtää omasta kokemuksestaan toisen työtä.

Mediatoimittajalta käy jutunteko myös yksin, mutta täyspitkän jutun tekeminen yhden työvuoron aikana yksin on hyvin kuormittavaa. Joissain tilanteissa yhden hengen orkesterina toimiminen voi olla hyväkin asia. Yksin toimiminen mahdollistaa toisinaan intiimimmän haastattelutilanteen, toimittaja / kuvaaja pääsee henkisesti lähemmäs kohdettaan (Kobré 2013 308–310). Lisäksi monet sähköiset ja lyhyen haastatteluun perustuvat uutisjutut – niin sanotut sähköiset – tehdään usein yhden tekijän tuotantona.

5.3.5 Projektit

Projektityöksi katsotaan lyhytkestoiset normaalista rutiinista poikkeavat tuotannot. Tällainen saattaa tulla kyseeseen, kun mediatoimittaja on lainassa jossain toisessa ohjelmassa. Tarve kuvaajatyövoiman lainaamiselle syntyy usein silloin, kun jotain ohjelmaa ollaan tekemässä maakunnissa eikä Helsingistä ole saatu kuvaajaa mukaan.

Hyvä esimerkki tavallisesta työnkuvasta poikkeavasta projektista on keväällä 2015 tuotettu Vaaligalleria. Vaaligalleriassa kuvattiin eduskuntavaaliehdokkaiden haastatteluja Yleisradion eri studioissa ympäri Suomea. Mediatoimittajien tehtävä oli ohjata näitä haastatteluja sekä asentaa studion lavasteet ja valot paikoilleen. Projektissa oli myös oltava tarkkana, että tasapuolisuus toteutuu haastateltavien kesken eikä mikään haastattelu ole potentiaalinen Youtube- hitti. Haastateltavien suuren määrän vuoksi myös materiaalin arkistoinnissa ja eteenpäin toimittamisessa oli toimittava korostetun tarkasti ja kurinalaisesti.

5.4 Journalismia vai jotain muuta?

Olen edellä käynyt läpi kuvajournalismin käsitteen, kuvajournalistin työtä sähköisessä mediassa yleisellä tasolla sekä mediatoimittajan työnkuvan oman kokemukseni kautta. Tästä päästään yhden tutkimuskysymyksen äärelle, eli onko mediatoimittajan työ journalistista työtä?

Ammattijournalistiksi voidaan kutsua henkilöä, joka määrittelee sen, mitä suuri yleisö näkee ja kuulee maailmasta (ks. Deuze 2005). Mediatoimittaja pääsee melko pitkälti määrittelemään sen, mitä uutiskuvissa näkyy.

Vaikka kuvajournalismista puhuttaessa viitataan usein lehtikuviin, ei kuvan muuttuminen eläväksi videokuvaksi muuta asiaa suuntaan tai toiseen. Kuvajournalismin käsite sopii kuitenkin aivan yhtä hyvin televisiouutisiin. Verkossa sekä perinteiset printtijulkaisijat että sähköinen media käyttävät sekä valokuvia että videota. (Newton 2001, 5.)

Miksi sitten sanomalehtikuvaajat ovat saaneet pitää journalistin statuksen, kun taas television elävän kuvan ammattilaiset on mielletty teknikoiksi? Syy löytyy historiasta, ja tarkemmin teknisistä laitteista ja ammattiliitoista.

Alkuvaiheessa välineet valokuvauksessa ja elokuvauksessa kulkivat yhtä jalkaa pitkään. Hyvänä esimerkkinä tästä on valokuvajournalismia mullistanut kevyt Leica-kamera, joka suunniteltiin alun perin apuvälineeksi elokuvaamiseen. Se käytti samaa nopeasti kehitettävää filmiä kuin elokuvakamerat. Sillä oli tarkoitus ottaa kuvia elokuvan kohtauksista etukäteen, ja katsoa miltä kohtauksen valaisu näyttäisi filmillä. Myöhemmin 35 mm filmistä tuli standardi myös valokuvaukseen. (Bock 2012, 604; Saraste 2010, 103.)

Erot lähtivät syntymään television mukaantulon myötä. Televisiotuotantoa varten kehitettiin videoteknologiaa. Varhaiset 1950-luvulla käyttöön tulleet videokamerat olivat suurikokoisia, erittäin teknisiä ja hyvin kalliita laitteita (Barnouw 1970, 79). Niitä operoimaan vaadittiin teknisen koulutuksen saaneita ihmisiä. Nämä ihmiset olivat eri tavoin orientoituneita kuin elokuvaajat ja journalistit. He kuuluivat usein myös eri ammattiliittoihin kuin journalistit (Bock 2013, 604). Suomessa monet kuvaajat ovat aikaisemmin kuuluneet Teknisten erikoisalojen liittoon, eivät Journalistiliittoon.

Teknisen mielikuvan myötä kuvaajat erotettiin toimituksista omiin osastoihinsa. Esimerkiksi Yleisradiossa kuvaajat kuuluivat omaan organisaatioonsa, eivät toimituksiin, aina 1990-luvulle asti (Pernaa 2009, 146).

Valokuvaukset ja elävän kuvan lähtiessä eroamaan toisistaan sanomalehtivalokuvaajien sijaan onnistuivat säilyttämään ammatillisen identiteettinsä journalisteina (Bock 2012, 605). Heidän kuvauskalustonaan olivat kevyet ja suhteellisen yksinkertaiset valokuvakamerat, eivät raskaat ja tekniset videokamerat.

Syynä voi olla myös kuvaustyön henkilöitymättömyys televisiossa. Salo (2000, 107) arvelee että television ryhmätyömyisyys olisi syy siihen, että television puolella ei ole puhuttu kuvajournalismista. Kuvaaja olisi ollut vain yksi osa tuotantoryhmää, ei itsenäinen tekijä.

Edellä esitetystä voidaan päätellä syyt, jotka ovat ohjanneet elävän kuvan parissa työskentelevien uutiskuvaajien ammatillisen identiteetin tekniseen suuntaan. Näitä ovat olleet teknisen koulutuksen vaatinut kuvauskalusto, sijoittaminen organisaatiossa eri

osastolle kuin journalistista työtä tekevät toimittajat ja kuuluminen eri liittoon kuin toimittajat.

Onko asian laita nykyään näin? Kuuluisiko sen olla näin?

Varsinkin uutiskuvauksessa työ on paljon muutakin kuin kameran teknistä operointia. Kuva ei ole pelkkää todellisuuden jäljentämistä, vaan aktiivisen tekemisen tulos (Korvenoja 2004, 29). Tämä on hyvä pitää mielessä siinä vaiheessa kun mietitään, onko uutiskuvaaminen ennen kaikkea teknistä vai journalistista työtä.

Mielikuva mediatoimittajien työn teknisestä luonteesta johtunee kuvaajan työhön liittyvistä vanhentuneista mielikuvista. Nykyään uutistyössä käytettävät videokamerat ovat tulleet huomattavasti kevyemmiksi ja helppokäyttöisemmiksi. Niiden operoimiseen ei vaadita insinöörin koulutusta, yleisten kuvaamisen periaatteiden tunteminen riittää. Yleisradion alueutisissa mediatoimittajat ovat kuuluneet toimituksen organisaatioon alusta asti. Useimmat mediatoimittajat kuuluvat journalistiliittoon. Mediatoimittaja ei myöskään ole Salon (2000, 107) kuvaama tuotantoryhmään kuuluva ”nimettömäksi jäävä tekijä”. Kuvaaja- editoijan nimi merkitään uutisjuttuun ja kuvaajan nimi myös staattiseen nettikuvaan.

Konvergenssikehityksen myötä ollaan palaamassa siihen vaiheeseen kun ensimmäiset 35 mm filmiä käyttävät Leicat esiteltiin: staattinen valokuva ja elävä kuva olivat silloin hyvin lähellä toisiaan. Nykyään valokuvakamerat voivat kuvata elävää kuvaa ja videokameroita käytetään staattisten nettikuvien tuottamiseen.

Tulevaisuuden kuvajournalistia on luonnehdittu sellaiseksi joka hallitsee sekä elävän että pysähtyneen kuvan käytön ja joka kykenee käyttämään kuvaa, tekstiä ja grafiikkaa yhdessä (Seppänen 2005, 93). Mediatoimittajalle näiden taitojen hallinta on ollut arkipäivää jo pidemmän aikaa. Kun myös perinteinen printtimedia on yhä enemmän menossa verkkoon, alkavat eri medioissa työskentelevien kuvaajien työnkuvat todennäköisesti monelta osin muistuttaa toisiaan.

6. TUTKIMUSMENETELMÄT

Luvussa käyn läpi sovelletut tutkimusmenetelmät ja tutkimuseettiset lähtökohdat. Lisäksi kuvaillaan tutkimuksen toteutustapa.

6.1 Tutkimusmenetelmät

Tutkimus on metodologialtaan laadullinen tutkimus. Laadullinen tutkimus tunnetaan myös nimellä kvalitatiivinen tutkimus. Se eroaa määrällisestä eli kvantitatiivisesta tutkimuksesta siten, että siinä ei sovelleta täsmällisiä numeraalisia määreitä eikä se perustu tilastoihin (Alasuutari 2011, 34). Laadullisella tutkimuksella pyritään ymmärtämään ihmisen toimintaa ja merkityks maailmaa (Mäntynen & Pietikäinen 2009, 139). Tässä tutkimuksessa sovelletaan laadulliseen tutkimukseen kuuluvaa teemahaastattelua.

Alasuutari (2011, 39–44) jakaa laadullisen analyysin kahteen kohtaan: Havaintojen pelkistämiseen ja arvoituksen ratkaisemiseen. Tarkasteluvaiheessa aineistosta saadut raakahavainnot pelkistetään yhdeksi havainnoksi. Olennaista on löytää eri aineiston osasista yhteinen piirre. Arvoitusta ratkaistaessa tehdään aineiston pohjalta merkitystulkinta. Käytän tätä menetelmää haastattelututkimuksen tulosten muodostamisessa. Havainnot on tärkeää pelkistää yhdeksi havainnoksi, koska useiden eri tavalla kommunikoiden haastateltavien tavassa ilmaista itseään on tietenkin eroja.

Diskursseja käsittelevä tutkimus määritellään laadulliseksi tutkimukseksi (Mäntynen & Pietikäinen 2009, 139). Sovelsin tutkimukseen diskurssianalyysiä, sillä diskursseilla on rooli identiteetin rakentamisessa (Pynnönen 2013, 19). Tutkimusmenetelmässäni oli piirteitä myös fenomenografisesta analyysistä, sillä se nojaa ihmisten kokemusten ja käsitysten avaamiseen (Hirsjärvi & Hurme 2001, 168). Diskurssianalyysi näkyi tutkimuksessa haastateltavien kanssa käytyjen keskustelujen tulkinnassa.

Laadullinen lähestymistapa mahdollistaa vähemmän strukturoidun teemahaastattelun käyttämisen aineiston keruumenetelmänä (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47). Laadulliselle

tutkimukselle on myös ominaista tutkimuksen kohteena olevien ihmisten oman kokemusmaailman ja tunteiden esille tuominen. Jos halutaan selvittää ihmisten tajunnan sisältöä, on laadullinen tutkimus sopiva metodi (Hirsjärvi & Hurme 2001, 28). Laadulliselle tutkimukselle on ominaista, että tutkimuksen muuttujat ovat vaikeasti mitattavissa ja monimutkaisia (Hirsjärvi & Hurme 2001, 25). Tämä sopii identiteettiä käsittelevään haastattelututkimukseen, koska eri henkilöiden näkemys saattaa olla hyvinkin poikkeava.

Teemahaastattelulle tyypillistä on puolistrukturoitu rakenne, jossa teema pysyy samana, mutta kysymysten järjestys ja muoto saattavat vaihdella (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48). Haastatteluissa käytiin läpi seuraavia teemoja:

- Koulutuksen merkitys työhön oppimiselle
- Työn luonne, onko se journalismia vai laitteiden käyttämistä
- Tekijät jotka muodostavat mediatoimittajan ammatillisen identiteetin
- Ammatillisen identiteetin suuntautuminen

Haastatteluissa saattaa olla toisistaan täysin poikkeavia vastauksia haastateltavien välillä. Laadullisessa tutkimuksessa yksittäiset poikkeavuudet eivät vielä muuta lopputulosta. Alasuutarin mukaan (2011, 38) aineistoa on tarkasteltava kokonaisuutena, jota yksittäinen poikkeama ei muuta. Alasuutari käyttää tästä esimerkkinä tutkimusta jossa selvitettiin koulutustason suhdetta siihen, miten paljon tutkittava kuuntelivat hengellisiä radio-ohjelmia. Vaikka tulokseksi saatiin, että kiinnostus hengellisiin ohjelmiin laskee koulutustason noustessa, ei se tarkoita etteikö tutkittavien joukossa olisi voinut olla yksittäistapauksina korkeasti koulutettuja hengellisten ohjelmien kuuntelijoita.

6.2 Tutkimuksen toteuttaminen ja tutkimuseettiset näkökohdat

Löysin haastateltavat lähettämällä massasähköpostin Yleisradion aluetoimituksiin. Kysyin haastateltaviksi mediatoimittajia ja kuvaus- ja editointityötä tekeviä toimittajia. Sain tätä kautta muutaman haastateltavan. Lisäksi kysyin Jyväskylän toimituksessa muutamalta tuntemaltani mediatoimittajalta halukkuutta haastatteluun. Haastateltavia

oli lopulta 9, joista kolme oli työnimikkeiltään toimittajia, ja loput mediatoimittajia. Selvennykseksi sanottakoon, että toimittaja-nimikkeelle olevien työrooliin ei kuulunut grafiikka tai ohjaustyö.

Valitsin haastattelupaikaksi rauhallisen sivuhuoneen. Aikaa jokaista haastattelua varten oli varattuna noin 30 minuuttia. Yleensä haastatteluissa kesti viidestätoista minuutista kahteenkymmeneen minuuttiin. Kolme haastattelua jouduin tekemään puhelimessa, sillä haastateltavat olivat kaukana. Yhden haastattelun tein ravintolan pöydässä, sillä haastateltava tahtoi käydä syömässä samalla.

Nauhoitin kaikki haastattelut. Haastattelun tallentaminen kuuluu teemahaastattelun luonteeseen, sillä vain näin saadaan sanoma talteen siten kun se on sanottu (Hirsjärvi & Hurme 2001, 92). Tämä on tärkeää, sillä äänensävyilläkin voidaan viestiä paljon. Eräässä kohdassa juuri vastauksen naurahduksella terästetty sarkastinen sävy välittyi nimenomaan nauhoituksesta. Lisäksi paperin ja kynän käyttö ei tullut kyseeseen, sillä se olisi ollut häiriötekijä haastattelutilanteelle. Ilmoitin kaikille haastateltaville nauhoittamisesta, ja kaikki siihen suostuivat.

Nauhoituksen lisäksi informoin haastateltavia etukäteen haastattelun teemoista. Kerroin ammatillisen identiteetin muodostamiseen liittyvistä kolmesta tuotantotavasta (käsityöläismäinen, teollinen, jälkiteollinen), ja pyysin pohtimaan mihin tuotantotapoihin liittyviä piirteitä omassa työssä on. Ilmoitin myös että haastateltavat esiintyvät nimettöminä, mutta toimenkuva ja ikä saatetaan mainita. Puhelinhaastatteluita varten jouduin varmistamaan etukäteen että nauhoitusväline toimii myös niissä. Nauhoitusvälineenä minulla oli Ipad- tallennin. Nauhoitusten äänenlaatu oli riittävän hyvä.

Haastattelut olivat puolistrukturoituja. Olin valmistellut haastatteluja varten kysymyspatterin, mutta saatoin esittää jatkokysymyksiä, mikäli joku vastaus antoi siihen aiheita. Jatkokysymykset saattoivat myös johtaa siihen että tilanne muuttui hetken ajaksi keskustelevaksi. Haastatteluissa käytiin kuitenkin kaikkien kohdalla läpi samoja teemoja ja aiheita.

Hirsjärvi ja Hurme (2001, 184) painottivat haastattelijoiden koulutusta haastattelujen laadun varmistamiseksi. Työskennellessäni toimittajana on minulle kertynyt melko paljon kokemusta haastatteluiden tekemisestä. Olen myös mediatoimittajan

ominaisuudessa seurannut useiden haastatteluiden tekoa. Näin ollen luotin itseeni haastattelijana melko paljon

Olen soveltanut tutkimuksessa myös osallistuvaa havainnointia. Tämän on mahdollistanut se, että olen itse työskennellyt vuosia mediatoimittajana ja havainnut ja kokenut omakohtaisesti, miten mediatoimittajiin suhtaudutaan ja miten he itsensä kokevat. Havainnointi soveltuu varsinkin vuorovaikutuksen analysointiin (Hirsjärvi & Hurme 2001, 37–38).

Kuuntelin haastattelut läpi useaan otteeseen ja purin ne paperille. Merkitsin sulkeisiin, mikäli äänensävy tai naurahdus antoi aihetta tulkita vastaus eri tavalla kuin, mitä se olisi kirjaimellisesti.

Alasuutarin (2011, 268) mukaan laadullinen tutkimus on jossain määrin hypoteesien tekemistä. Itselläni hypoteesit olivat muodostuneet ennakkoon tarkkailemalla tutkimusaihetta sivuavia keskusteluja. Käsitteet taiteilija ja teknikko viittasivat mediatoimittajiin näissä keskusteluissa usein. Tutkimuksen otsikko ”Teknikko, taiteilija vai journalisti” syntyi tätä kautta.

7. HAASTATTELUTUTKIMUS

Haastattelututkimuksen tuloksista käy ilmi, minkälaiseksi ammatillinen identiteetti itse koetaan. Haastateltavat pohtivat myös omaa valtaansa ja vastuutaan työssään. Suurimman eron identiteetin kokemisesta toimittajat ja mediatoimittajat kokevat koulutuksen suhteen.

7.1 Ei tätä koulussa opi

Haastateltavat olivat lähes yksimielisiä siitä, ettei valmiita mediatoimittajia koulusta tule. Työ sisältää niin paljon sellaista, minkä voi oppia ainoastaan työpaikalla. Työ itsessään ja myös työyhteisö ovat parhaat opettajat.

Siinä kun tulin töihin, niin työyhteisö opetti tekemään tätä työtä.

Mediatoimittaja, AMK-medianomi [H2]

Työyhteisön merkitys saattaa korostaa sosiaalisten suhteiden merkitystä työpaikalla. Koska työyhteisön merkitys opettajana on suuri, korostuu työyhteisön yhteishengen merkitys. Opin saaminen edellyttäne myös tietynlaista oma-aloitteisuutta uudelta työntekijältä.

Aivan perustyötä on uutisjutun kuvaaminen ja editointi yhden työvuoron aikana. Kun toimittaja on saanut jutun käsikirjoituksen valmiiksi, ei työaika välttämättä ole enää paljon jäljellä. Tämän vaatima nopeus ja työrutiini on sellaista, mikä ei tule millään muulla keinolla kuin tekemällä ja harjoittelemalla.

Sitten jos (koulussa) on kaks videokurssia vuodessa yhteensä 12 viikkoa missä tehdään pari inserttiä. Ei se ihan riitä. Sitten kun tuli tänne, niin siirtyi tavallaan heti siihen että niinku yksi uutisjuttu päivässä.

*Mediatoimittaja, ammattikoulu media-
assistentti [H5]*

Vaikka molemmat vastaajat ovat käyneet yliopistoa käytännönläheisemmäksi mielletyn koulutuksen, eivät he koe saaneensa työn kannalta riittäviä käytännön eväitä koulusta.

On otettava tietenkin huomioon, että rutiinin saavuttaminen jossain tietyssä työssä ei tietenkään ole koulujen päätavoite, vaan opetussuunnitelmassa voi olla todella monen asian läpikäynti rajallisessa ajassa. Tässä kohden haastatteluissa kuitenkin tuli eri muodoissa esille työnkuvan kannalta tärkeän nopeuden ja rutiinin oppimisen puuttuminen koulun kautta tulevista taidoista.

Haastatelluista kuvaamista ja editointia harjoittavat toimittajat kokivat koulutuksen merkityksellisemmäksi kuin päätoimiset mediatoimittajat. Tämä voi johtua siitä, että heidän varsinaiseen työhönsä on olemassa formaali yliopistotasoinen koulutus. Ammattikorkeakoulussa oppinsa saaneet eivät välttämättä arvostaneet koulutustaan kovin korkealle

Ei se koulutus järin laadukasta ollut siellä. Vähän sellainen meininki että tekemällä oppii. Annettiin välineet että menkää perse edellä puuhun. Joku opettaja saattoi olla sellainen, että hänestä sai jotain irtikin, mutta aika paljon se oli tekemisen kautta.

Mediatoimittaja, AMK-medianomi [H3]

Kyllähän mä kuvakoot opin koulussa. Mutta jotenkin sitä koulussa teki asioita vaan mekaanisesti. Otti ensin valkotalanssi ja sitten kuvakoon. Mutta jotenkin minusta tuntuu, että kaiken mitä olen oppinut, niin on oppinut töissä. Se oikeastaan oli koulusta hyötyä, että sieltä pääsi pois työssä oppimaan (viittaa koulutukseen kuuluvaan harjoitteluun).

*Mediatoimittaja. Ammattikoulu media-assistentti
[H5]*

Yliopistosta valmistuneet toimittaja- nimikkeellä työskentelevät kokivat koulutuksen hyödylliseksi nimenomaan sen tarjoaman yleissivistyksen vuoksi. Myös

mediatoimittajat arvostivat yleissivistystä, mutta he eivät liittäneet sitä koulutukseen. Se että ammattikorkeakoulusta tai ammattikoulusta valmistuneet eivät kokeneet koulutustaan juuri millään tasolla hyödylliseksi voi johtua juuri siitä, että nämä koulut eivät tarjoa samalla tavalla yleissivistyksellistä oppia. Myöskään yliopistosta valmistuneet eivät kokeneet koulutuksen juuri valmistaneen kuvaustehtäviin, vaikka niihin liittyviä kursseja opintoihin olisikin sisältynyt.

Se varmasti on valmistanut tähän työhön ihan semmosta niinku taustaa... tämmöstä yleistietoo antanu. Ehkä siellä yliopistossa kaikesta eniten valmisti se että mä luin siellä paljon kaikkii muita sivuaineita kuin tiedotusoppia.

Toimittaja, yliopistokoulutus [H1]

Se (yleissivistys) on itse asiassa kaikkein tärkeintä. Sekä kuvaajille että toimittajille, molemmille... jos sä et ole tarpeeksi sivistynyt, eikä se tarkoita mitään lukemissivistystä, mä puhun sellaisesta sydämen sivistyksestä tietyllä tavalla. Ymmärrät muita ihmisiä, ja näät asioita laajemmin kuin vaan sen oman navan kautta tai omien kokemusten kautta. Se on tärkeä.

Mediatoimittaja, AMK- medianomi [H4]

Ymmärrät ettei toimittaja tule sanelemaan sulle mitä sä kuvaat. Sä itse ymmärrät mistä siinä on kyse, mitä ne kuvat kertoo. Yleissivistys on tärkeää.

Mediatoimittaja, AMK-medianomi [H2]

Deuze (2005, 444) mainitsee artikkelissaan Scudsonin määritelmän kulttuurillisesta ymmärryksestä osana journalistista identiteettiä. Tämän mukaan riittävä kulttuurillinen ymmärrys on edellytys uutisista päättämiseksi. Kulttuurillisen ymmärryksen käsitteen alle voisi määritellä niin koulusivistyksen kuin myös haastateltavan mainitsema sydämen sivistys.

Pietilä (2012, 28) määrittelee journalistiprofession sijoittuvan kahden mahdollisen kohtion välille. Toinen näistä on institutionalisoitunut teorian tieto, esimerkiksi

yliopistokoulutus. Toinen taas on ihmisten elämä tiedeinstituutioiden ulkopuolella. Yliopistokouluttamattomien mediatoimittajien joukossa yleissivistys koettiin tärkeäksi, mutta siinä viitattiin nimenomaan sydämen sivistykseen. Tämä saavutetaan elämäkokemuksen ja ihmistuntemuksen kautta, ei niinkään institutionaalisen tiedon kautta.

Haastatteluista voi päätellä, että ammatillinen identiteetti ei muodostu koulutuksen kautta, vaan se muodostuu työssä. Koulutuksen ongelmana nähdään usein juuri käytännönläheisyyden puuttuminen. Toisaalta tilanteeseen ei välttämättä voi vastata viemällä koulutusta käytännön läheisempään suuntaan. Haastattelemani Yleisradion kouluttama pitkän uran tehnyt työntekijäkään ei kokenut, että työ olisi opittu koulussa tai että koulutus olisi häntä nykyiseen työhön valmistanut:

”Ei mitenkään. Asiat on muuttuneet ihan tosi paljon. Eihän se oikeastaan ole mitään muuta ollutkaan kuin työssä oppimista. Nyt olen opiskellut viidennentoista leikkausjärjestelmän.”

Mediatoimittaja, Yleisradion ammattiopisto, työuraa takana yli 30 vuotta [H7]

7.2 Journalismia vai laitteiden käyttämistä?

Tässä tehdään uutisia, niin kyllä mä niin kuin ajattelisin että tämä ensisijaisesti on journalistista työtä tää kokonaisuus mitä tässä tehdään.

Mediatoimittaja [H6]

Haastateltavat määrittelivät työnsä enemmän journalistiseksi työksi kuin laitteiden käyttämiseksi. Journalistiset taidot tulevat esiin nimenomaan niiden ratkaisujen kautta, jota kuvallisen viestinnän suhteen tehdään. Kuva nähtiin yhtä arvokkaana, ellei arvokkaampanakin, osana uutisjuttua kuin teksti. Kognitiiviset tutkimukset viittaavatkin siihen, että informaation saaminen kuvallisesta audiovisuaalisesta

materiaalista vastaa enemmän näköhavaintoa kuin kirjoitettujen lauseiden lukemista (Herkman 2002, 102).

”Siinä on valtava määrä sellaisia ilmaisullisia valintoja jotka sitten luo tietyn fiiliksen siihen uutiseen. Vaikka siinä ois faktatkin niin siinä se tunne on myös se joka sitten yleensä muistetaan. Harva varmaan muistaa kun on kattonut uutiset että minkälaisia numeroja ja lukuja siellä oli. Se mikä muistetaan, on se fiilis mikä siitä uutisesta tuli.”

Mediatoimittaja [H6]

”Tää maailmahan on entistä enemmän muuttunut tällaiseksi että kuvilla viestitään. Ja journalismi on yhtälailla sitä että kerrotaan asioita. Yritetään kertoa ihmisille, yksinkertaistaa ja selventää missä tämä maailma menee. Kuvillahan sen pystyy yhtälailla tekemään kuin sanoilla...ja sanat ja kuvat yhdessä on niin kuin sellainen... Sä voit samaan aikaan kertoa spiikillä jotain, ja sitten taas kuvilla kertoo semmosta asiaa mitä sä et saa siihen juttuun varsinaisesti mahtumaan, mutta sieltä kuvista näkee, että ahaa tähän liittyy myös tällaisia asioita. Niillä yhdessä voi kertoa paljon enemmän kuin yksistään.”

Mediatoimittaja [H4]

Haastateltavat ymmärtävät kuvan merkityksellisyyden osana uutisjuttua. He myös kokevat, että kuva on suuressa roolissa uutisen antaman tunnereaktion syntymisessä. Juuri tämä tunnereaktio on helposti se, mikä uutisesta muistetaan.

Haastateltavat kokivat, että heillä on suurin valta siihen, miten kuvallista viestintää jutun yhteydessä käytetään ja että tämän vallan kautta tulee myös journalistinen vastuu.

Se juttu rakentuu myös niistä kuvista sen lisäksi että siellä on ne toimittajan spiiikit, tai tavallaan se kirjoitettu käsikirjoitus. Niitten kuvien pitää tukea sitä, ja niillä kuvillakin pysytty tavallaan kertomaan joitain asioita, ja sillä leikkaamisella

pystyy sillein että jotain asioita voi kertoa jopa sillein että niistä saa ihan väärän mielikuvan. Jos niinkun käyttää tiettyjä kuvia ja leikkaa ne tietyllä tavalla, niin siinä voi aiheuttaa ihan väärän mielikuvan.

Mediatoimittaja [H3]

Onhan se melkein pelkästään (mediatoimittajan käsissä jutun kuvallinen ilmaisu). Jotkut toimittajat haluaa, tai niillä onkin aina ideoita että miten joku juttu kuvataan, tai että kuvaa tota. Mutta sulla on lopulta aina isompi valta, vaikka että en kuvaa. Tai että kuvaat mutta et käytä.

Mediatoimittaja [H5]

Teknisillä taidoilla nähtiin olevan merkitystä, mutta ne eivät kuitenkaan ole pääasia. Enemmänkin tekniset taidot nähtiin journalistisen ilmaisun mahdollistajana. Teknisten taitojen puute taas saattaisi haitata tätä ilmaisua.

Sen laitteenhallinnan täytyy olla selkärangassa että se ei saa olla esteenä siinä kun kuvataan.

Mediatoimittaja [H6]

Kyllä tietysti ne tekniset taidot pitää olla silleen hanskassa että se ei sitten vaikuta siihen, eikä kuluta aikaa siltä muulta. Tavallaan ettei mene siihen kameran räpläämiseen se aika, että tavallaan pystyy keskittymään mitä siellä kentällä, tai sit mitä kuvattaavaa on. Pystyy siinä hetkessä olemaan ja reagoimaan sitten siihen jos jotain tapahtuu, eikä oo sillein että ralliauto ajoi ohi ja sä olet vielä säätämässä kameran asetuksia.

Mediatoimittaja [H3]

Myös päätoimisina toimittajina työskentelevät haastateltavat näkivät kuvaus- ja editointityön journalistisena työnä. Myös siinä tapauksessa mikäli työtä tekisi

mediatoimittaja. Myös heidän mielestään laitehallinta oli välttämätön osa työtä, mutta ei kuitenkaan pääasia.

Kyllä mä sen journalistiseks työks nään. ... Teknistähän tää työ on muutenkin just kun on niinku Yleisradiossa. Että tavallaan laitteet täytyy hallita. Jos sä oot radiotoimittaja niin sun täytyy hallita mikrofonit ja totanoin editointiohjelmat. Samahan se on.

Toimittaja [H1]

Syy siihen, miksi mediatoimittajan tehtävää ei aina pidetä journalistisena työnä, voi olla se, että journalistinen työ käsitetään nimenomaan kirjalliseksi viestinnäksi. Kun kysyin tutkimuksen nuorimmalta haastateltavalta, joka oli 21-vuotias mediatoimittaja, minkälaisia journalistisia taitoja hänen työssään vaaditaan, hän vastasi ”*Ei mulla ole*”. Kun kerroin hänelle yhden journalismin määritelmän olevan tärkeiden ja ajankohtaisten asioiden esille tuomisen, muuttui hänen käsityksensä työstä saman tien:

Jos se näin määritellään, niin sittenhän se käy siihen... Eihän se ole mitään muuta kuin sitä. Minkä takia sä siellä muuten kuvaisit mitään, ellet sä olisi siellä välittämässä kuvaa jollekin muulle että joku näkee?

Mediatoimittaja [H5]

Nuorin haastateltava koki myös vastuun kuvallisesta ilmaisusta samalla tavalla kuin muutkin haastateltavat. Hän ei lähtökohtaisesti kokenut työtään journalistiseksi työksi, mutta tämä riippui siitä miten journalistinen työ määritellään. Hän oli lähtökohtaisesti määritellyt journalistisen työn nimenomaan kirjoittavan toimittajan työksi.

Kuvajournalismilla on merkittävä rooli historian taltioinnissa. Huovila (2005, 41) määrittelee journalisti- sanan tarkoittavan kronikoitsijaa. Mediatoimittajan työhön liittyy olennaisena osana myös kuva-aineiston ja uutislähetysten arkistointi ja sisällön kuvailu. Haastatteluissa tuli esiin myös tämä puoli mediatoimittajan työstä.

Kaikki nuo jututhan jaa tuonne historiaan, ja niitä ihan varmasti kaivellaan tulevaisuudessa kun mietitään miltä vaikka yhteiskunta näytti silloin.

Mediatoimittaja [H5]

Haastateltava kokee itsenä eräänlaisena kronikoitsijana. Hän tiedostaa, että tulevaisuudessa joku saattaa löytää etsimäänsä materiaalia arkistoista hänen tekemänsä sisällönkuvailun perusteella. Merkitystä hän näkee siinä, että hän on tavallaan vastuussa siitä, miten aikakausi jona hän työskenteli, tulee tulevaisuudessa representoitumaan.

7.3 Lintu vai kala? Eli mikä tekee mediatoimittajan?

Moniosaaminen tai monitekeminen ovat keskeisiä asioita mediatoimittajan työnkuvassa. Syntyihän koko nimike ajatuksesta uutisjuttujen tekemistä yhden hengen orkesterina. Kobre (2013, 309) ilmaisi yhden hengen ryhmänä työskentelijän kokevan itsensä vesinokkaeläimeksi. Vesinokkaeläimen ongelmana on, ettei se kuulu selkeästi mihinkään ryhmään. Haastatteluissa nousi samasta aiheesta samantyyppinen termi ”olenko lintu vai kala?”. Selkeää toimittajuuden ja mediatoimittajuuden erottavaa identiteettiä ei välttämättä monitekiä löydä.

”Enhän mä itsekkään tiedä olenko lintu vai kala, ihan oikeasti. Se ei ole kauhean kivaa.”

Mediatoimittaja, työskentelee paljon myös toimittaja ja uutisankkurina [H4]

Nykyisessä työelämässä työt ovat usein projektiluonteisia ja työpaikkaa saatetaan joutua vaihtamaan useita kertoja. Tämä synnyttää voimakkaan tarpeen tunnistaa oma ammatillinen identiteetti. Koska työtä saatetaan joutua hakemaan useaan kertaan, on tärkeää myös tunnistaa oma ydinosamisensa ja osata markkinoida sitä. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2010, 27.)

Jos ei tiedä onko lintu vai kala, niin edellä kuvattu voi olla vaikeaa. Minkälaiseen tilanteeseen monitekiä on, jos hän joutuu hakemaan uutta työtä, ja haastattelussa kysytään mikä on ydinosamistasi?

Työssä saatetaan edellyttää kohtuuttomaltakin tuntuva muuntautumiskykyä. Tämä ei jätä hyviä mahdollisuuksia oman identiteetin rakentamiselle. Jos uusiin tehtäviin kouluttautumismahdollisuudet ovat vielä heikot, voi työhön sitoutuminen ja sitä kautta ammatillinen identiteetti kärsiä. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2010, 28.)

Teknologian hyödyntäminen ja moniosaaminen liittyy usein nopeuden vaatimukseen. Monia tehtäviä hallitseva työntekijä ehtii saman työvuoron aikana useampaan tehtävään ja rooliin. Mutta tällöin ei välttämättä jää aikaa työssä vaadittavalle tarkkuudelle. (Örnebring 2009, 11–12.)

Monitekemisessä on syytä erotella kaksi asiaa. Roolien vaihto toimittajasta mediatoimittajaksi, mutta kuitenkin työparin kanssa työskenteleminen, on eri asia kuin yksin tekeminen. Roolien vaihtelussa haastateltavat näkivät myös hyviä puolia.

Hyvä puoli on tietysti se, että kun tekee juttuja, oli siinä sitten kuvaajana, leikkaajana taikka toimittajan roolissa, niin tota kun niitä työparina tehdään. Niin mun mielestä se on hyvä että saan keskittyä siihen hommaan mitä sillä hetkellä teen, mutta mä niin kuin tiedän myös sen toisen. Jos olen kuvaaja-leikkaaja mediatoimittajana, niin voin olla myös toimittajan korvat ja niin kuin toiset aivot. Parhaimmat jutut syntyvät sillein yhteistyössä että toimittajan kanssa yhdessä toimitetaan käytännössä. Ja sitten taas kun olen toimittajana, niin saatan olla tosi raivostuttava, koska mediatoimittajalle sanon että kuvaa tota ja tota ja mä saatan ottaa siihen tämmösen ja tämmösen asian niin noi kuvat ois tärkeitä.

Mediatoimittaja [H4]

Toisen työnkuvan ymmärtäminen mahdollistaa haastateltavan mukaan yhteistyön, joka synnyttää parempia lopputuotteita eli tässä tapauksessa uutisjuttuja. Roolien vaihto tarjoaa tien työparin ja tämän työnkuvan ymmärtämiseen.

Jos on ammattitaitoinen toimittaja ja ammattitaitoinen kuvaaja, niin sehän pystyy tekemään kumpaa tahansa, kunhan

se vaan pystyy keskittymään siihen sillä hetkellä tekemäänsä asiaan.

Mediatoimittaja [H5]

Hyvänä puolena yksi haastateltava näki, että koska toimittajan tehtävät ja mediatoimittajan tehtävät vaativat hieman eri asioita, pääsi rooleja vaihtelemalla lepäämään.

Kuvaaminen on raskasta, fyysisesti raskasta. Sitten kun voi tehdä toimittajan työtä, niin se on välillä kevyempää. Tällein kun katsoo niin kuin naisena. Jos ajattelee tällaista työssä jaksamista.

Mediatoimittaja [H2]

Mediatoimittajan työn fyysinen puoli tuli haastatteluissa jonkin verran esille, vaikka se ei varsinaisesti kysymyspatteriin kuulunutkaan. On totta, että tiettyä fyysistä kuntoa tehtävä vaatii, mutta varsinaisesti osa identiteettiä se ei ole. Tehtävässä työskentelee varsin vaihtelevassa fyysisessä kunnossa olevia ihmisiä. Fakta on, että kuvauskalusto painaa vielä tänäkin päivänä jonkin verran ja sitä joutuu ajoittain kantamaan mukana pitkiä aikoja. Normaalikuntoinen ihminen kuitenkin selviää mediatoimittajan työstä ongelmitta, sukupuolesta riippumatta.

Myös yksin tekemisellä nähtiin olevan hyviä puolia. Nämä liittyivät varsinkin siihen, miten lähelle haastateltavia päästiin henkisesti. Yksin tekeminen on kuitenkin tuotantotaloudellisesti ja työssä jaksamisen kannalta haastavaa. Myös laadun katsotaan kärsivän yksin tekemisestä. Yksin tekemisen voisi sanoa sopivan joillekin tekijöille ja tietyn tyyppisiin juttuihin. Myös yksin tekemiseen liittyy työssä jaksamisen problematiikka.

Jos saa tehdä vaikka tv- jutun kahden päivän tuotannolla, niin silloin se on hyvä. Yhden päivän tuotannolla yksin tekeminen niin kyllähän se menee, mutta ei se kyllä pitkäaikaisesti mene, ei sitä jatkuvasti kukaan jaksa.

Mediatoimittaja [H4]

Haastateltava hyväksyy yksin tekemisen ja pitää sitä jopa hyvänä ideana. Hänen mielestään rajoituksena on kuitenkin tuotantoaika. Yksin tehdessä työhön on saatava kuitenkin käyttää sama määrä henkilötyötunteja kuin kaksin tehtäessä. Tilapäisratkaisuna jutun tekeminen yksin yhden työpäivän aikana vielä menettelee, mutta jos se on jatkuvaa, uhkaa loppuun palaminen.

Paikan päällä kun ollaan siinä jää vähemmän aikaa sille juttelelle sen haastateltavan kanssa, tai kenen kanssa siellä onkaan ottamassa asiasta selvää. Joutuu sen tekniikan kanssa peuhaamaan ja silleen, niin voi jotain oleellista jäädä kysymättä. ... sen sijaan että toimittaja ja haastateltava juttelee ja kuvaaja tai mediatoimittaja ottamassa kuvituskuvaa sinä aikana.

Mediatoimittaja [H3]

Haastateltava näkee yksin tekemisen ongelmat työhön keskittymisessä. On vaikeaa, ellei mahdotonta keskittyä haastateltavaan, jos joutuu samalla operoimaan kuvauskalustoa. Kaksin tehdessä tämä ongelma poistuu: toimittaja keskittyy keskustelemaan haastateltavan kanssa, kun taas mediatoimittaja keskittyy kuvausvälineiden operoimiseen.

Ethän sä pysty siihen yhteen juttuun keskittymään ainakaan paremmin jos teet jonkun tavallaan toisen työtä siinä samalla. Kyllähän se syö kummastakin. Joko kaks tyyppiä tekee, kummatkin asiat tulee tehtyä ainakin niin hyvin kun pystyy, tai yks tyyppi tekee ja siitä tulee vähän semmosta mitä kerkeää.

Mediatoimittaja [H5]

Haastateltava näkee toimittajan työn ja mediatoimittajan työn sen verran toisistaan poikkeavana, ettei niihin kannata yrittää keskittyä samaan aikaan. Hän haluaa ilmaista sen, että yksin tehtäessä pahimmillaan kumpikaan työ ei tule tehdyksi kunnolla.

Mediatoimittajan tekee, ja samalla toimittajasta erottaa, nimenomaan erikoistuminen ja sitä kautta saavutettu taito ja kyky kuvan kanssa työskentelemiseen. Haastatteluissa mainittiin myös, että nimikehän käytännössä määritellään sillä, mitä työsopimuksessa lukee. Jos kuitenkin käytännön työ painottuu tekstipuoleen, pitäisi nimikkeen työsopimuksessa olla toimittaja.

Ihan perinteiset kuvakerrontaan ja äänikerrontaan liittyvät asiat. Kuvaaminen, editointi. Nämä tällaiset erilaiset studiotyöskentelyyn liittyvät asiat, ohjaaminen ja muut.

Mediatoimittaja [H6]

Kyllähän toimittaja vastaa pääsääntöisesti semmoisesta sisällöstä. Yleensä niissä aina on joku tällainen teksti, oli se sitten puhuttu tai kirjoitettu, oli siinä valokuvia tai videokuvia rinnalla. Onhan se eri asia. Ellei sitten ole semmoinen tyyppi joka tekee molemmat samalla. On niissä eroja.

Mediatoimittaja [H5]

Sanotaan jos on siihen erikoistunut kuvaaja niin tottahan se on nopeempi ja se löytää ne kuvakulmat ja tommoset paljon rutinoituneemmin. Aatellaan että se tekee sitä joka päivä ja se on siihen erikoistunut ja se on mahdollisesti tehnyt sitä jo aika pienestä pitäen ja harrastaa sitä ehkä muutenkin, niin kyllä mä ihailen sitä niinkun ammattitaitoo millä ihmiset sitä teki.

Toimittaja [H1]

Toimittaja nimikkeellä olevat, myös kuvaus ja editointityötä tekevät haastatellut eivät identifioituneet mediatoimittajiksi. He liittivät mediatoimittajuuden visuaaliseen ilmaisuun erikoistumisen lisäksi myös ohjaustyöhön. Yksi haastateltava myös perusteli identifioitumistaan toimittajaksi sillä, että hänen työsopimuksessaan lukee nimikkeen kohdalla toimittaja.

Musta jos ihminen sanoo itseään mediatomittajaksi, niin silloin sen pitää olla selkeästi tyyppi, joka tekee sitä, niinkun on kuvaaja ja editoija.

Toimittaja [H9]

Minä katon että mediatoimittaja on sellainen joka osaa ohjata ja olla niissä äänijutuissa.

Toimittaja [H8]

Toimittajat näkivät mediatoimittajat selkeästi omasta työkuvastaan erillisinä. He näkivät erona myös teknisen osaamisen, kuten ohjaamisen ja äänitarkkailun.

Pahimmillaan monitekeminen aiheuttaa sen, että erikoistuminen jää saavuttamatta. Tätä kautta saavuttamatta jäävät myös taidot, suoritusvarmuus ja niiden mukanaan tuoma itseluottamus. Juuri tämä toi myös edellä mainitun ”lintu vai kala” ongelman oman identiteetin määrittelyyn. Hyvänä puolena monitekemisessä voidaan nähdä, että tilanteen vaatiessa voi suorittaa lähes minkä tahansa työvuoron. Tällainen henkilö saattaa kuitenkin joutua heittopussin asemaan. Virheiden mahdollisuus myös kasvaa, jos ei ole pitkään aikaan suorittanut jotain tiettyä vuoroa.

Oikein mitään ei osaa kunnolla. Kaikkea pystyy tekemään, että tarvittaessa mut voi heittää melkein mihin vaan... Jos joku jostain kaatuu, niin sinne vaan.

Mediatoimittaja [H4]

Mussa se kolkuttelee, kun on pedantti ihminen ja kaikki ei mene suunnitelmien mukaan niin tulee niinsanotusti takkiin. Joskus on tullut semmosia tunteita että mä osaan tätä vähän, ja tätä vähän. Mä haluaisin niin kuin kunnolla osata tän.

Toimittaja [H8]

Kun muutaman vuoden tekee sillä lailla että oikeasti tekee kaikkia mitä tällä firmalla on tarjottavana, niin tulee sitten välillä semmosia hetkiä että ei sitä pääse missään hommassa niinkuin loistamaan.

Toimittaja [H9]

Esimerkkien haastateltavat antavat itsestään vaikutelman hyvin tunnollisina työntekijöinä. Tunnollisuus luonteenpiirteenä voi tehdä monitekijän työstä raskaan. Tunnollinen ihminen haluaa oppia tekemänsä työn hyvin, mutta moneen suuntaan rönsyilevä työnkuva tekee tästä vaikeaa.

Moniosaaminen nähtiin myös asiana josta voi olla ylpeä. Vaatii tietynlaista luonnetta ja kokemusta olla pätevä monitekijä. Yleisradiossa oleva moniosaamista vaativa työtapa ei ole mikään itsestänselvyys muualla maailmassa, eikä edes välttämättä muualla Suomessa. Tämän toi esiin eräs haastateltava kertomalla kokemuksistaan työskentelystään Turkissa.

Se kansainvälinen työkokemus tietty pisti sen oman osaamisen tiettyyn perspektiiviin. Et ainakin sen huomaa, että muualla, ainakin missä mä olin, Turkissa siellä ihmisten osaaminen on huomattavasti kapeempialaisempaa kuin Suomessa. Suomessa täytyy, jos on vaikka Ylellä mediatoimittajana, osata aivan älyttömästi erilaisia juttuja. Turkissa saattaa olla että siellä on vielä semmoisia jotka vaan kuvaa, eikä editoi, eikä tiää editoimisesta yhtään mitään. Tai saattaa olla semmosia jotka editoi ja ne on hyvin paljon vaan semmosia jotka on vaan sen ediointijärjestelmän käyttäjiä. Että ne tekee aika vähän niinku semmosia sisältöön liittyviä ratkaisuja sitten kuitenkin.

Mediatoimittaja [H6]

Haastateltava erottaa itsensä kuvaamastaan editointijärjestelmän käyttäjästä. Itse editoidessaan hän ei ole vain järjestelmän käyttäjä, vaan sisällöllisten ratkaisujen tekijä. Järjestelmä on hänelle keino tehdä näitä ratkaisuja. Tässä kuvattu editointijärjestelmän

käyttäjä on juuri sellainen tekninen henkilö, jollaiseksi mediatoimittajat joskus mielletään.

Keskustelumme haastateltavan kansainvälisestä työkokemuksesta ei suoranaisesti liittynyt kysymyspatteriin. Se antaa kuitenkin käsityksen siitä, mistä mielikuvat mediatoimittajasta laitteiden käyttäjästä saattavat johtua. Suomessakin televisiotyö on ollut aikaisemmin paljon kapea-alaisempaa kuin mitä se nykyään, ainakaan mediatoimittajan kohdalla, on. Jossain päin maailmaa eletään ehkä edelleen sitä kapea-alaisempaa aikaa. Monitekijyys jäi identiteetin muodostumisessa kaksijakoiseksi asiaksi. Toisaalta se aiheutti lintu vai kala -ilmiön, mutta toisaalta juuri monitekeminen muodostaa osaltaan mediatoimittajan identiteetin ja monien asioiden osaamisesta oltiin ylpeitä.

7.4 Teknikko, taiteilija vai journalisti?

Olen itse kokenut, että mediatoimittajien keskuudessa vallitsee voimakas käsityöläiseetos. Kyky käyttää laitteita on tärkeää, työstä syntyy jotain konkreettista ja näkyvää. Tehtävään liittyy kuitenkin myös taiteellinen elementti, ollaanhan tässä kuvien kanssa tekemisissä. Työn journalistinen luonne taas on selvitetty jo aikaisemmassa luvussa. Haastatteluiden perusteella olettamus käsityöläisyydestä osoittautui paikkansa pitäväksi. Käsityöläisyys ei kuitenkaan sulje pois journalistista eetosta. Ne kulkevat rinta rinnan.

Haastattelujen perusteella identiteetti otsikossa esitettyjen roolien välillä on häilyvä. Piirteitä nähdään näistä kaikista. Painotus tuntui kuitenkin olevan journalismiin. Se on pääasia, kaksi muuta ovat sitä palvelevia elementtejä. Viimeistään työ on tehnyt tekijästään journalistin.

Vähän kaikkee. Se pieni valokuvaaja sieltä kuvatessa aina kuitenkin tulee. Pieni taiteilija hakee sitä hyvää komppista. Ja sitten taas tietyllä tavalla kun tätä on sen kymmenen vuotta tehnyt ja koko ajan tätä kaikkee opetellut ja kaikkee saanut

tehdä, niin mussa on syntynyt sellainen pieni journalisti, jonka mä huomaan myös työn ulkopuolella siviilielämässä. Ihan kamalaa kun mä kyseenalaistan kun ihmiset kertoilee mulle, niin saatan kysyä kuka sanoi, miksi se sanoi, ootko sä varmistanut että tuo on totta. Olen huomannut tällaisia piirteitä itsessäni jotka on tulleet työn kautta.

Mediatoimittaja [H4]

Varmaan niitä kaikkia vähäsen ehkä. Kyllä tässä kuitenkin tarvitaan teknistä osaamista ja sitten myös sitä tavallaan kuvajournalismia tai sitä että osaa lukea niitä kuvia. Ja taiteilija tietysti silleinkin että pääsee omaa visuaalista silmää käyttämään niissä kuvissa ja siinä että miten sen jutun rakentaa.

Mediatoimittaja [H3]

Mikäli joku näistä identiteetin elementeistä jätettäisiin pois, niin se olisi taiteilijan identiteetti. Tämä johtuu yleisestä ajanpuutteesta, sekä uutisformaatin asettamista rajoituksista. Uutisen muoto ja ajan puute eivät jätä tilaa taiteelliselle vapaudelle.

Käsityöläinen ja journalisti. Tai en tiedä... jos on vähän enemmän aikaa niin voi siinä taiteillakin.

Mediatoimittaja [H3]

Tietysti tää uutisformaatti ja tyyli niin kyllähän se on aika semmonen mekaaninen. Siinä on hyvin tiukkaan rajattu se formaatti että miten niitä, minkälaisia audiovisuaalisia tuotteita siinä pullautetaan, ne on aina samanlaisia.

Mediatoimittaja [H6]

Eräässä koulutukseen liittyvässä kommentissa tuli työn vähemmän taiteellinen luonne esille. Haastateltava viittasi kuvataiteessa tärkeään plastiseen sommitteluun, mikä ei hänen mielestään ole mediatoimittajan työssä tarpeellista.

Medianomin ammattikorkeakoulututkinto ei valmistanut tähän työhön mitenkään. Kyllähän se työelämä on aika erilaista, että siinä ei tarvita niinkään sitä plastista sommittelua mitä olen opiskellut. Se on enemmän sellaisia käytännön arkisia ratkaisuja mitä pitää tehdä. Että mitä on saatavilla, millaista kuvaa on saatavilla ja miten sitä käyttää. ... Siinä kun tulin töihin, niin työyhteisöhän opetti.

Mediatoimittaja, AMK-medianomi [H2]

Yksi haastateltava koki taiteellisia taipumuksia vaadittavan, mikäli juttu edellyttäisi abstraktia kuvitusta. Jos ei ole olemassa mitään, mitä juttua varten voisi kuvata, on tämä kuvitus taiteiltava itse.

Just se vaikka jos on joku abstrakti aihe, vaikka joku syrjintä. Se on abstrakti, sitä ei pysty, ei ole mitään konkreettista. Sitä ei pysty kuvaamaan sillä tavalla että tossa on syrjintä.

Mediatoimittaja [H5]

Taiteilija identiteetin puuttumiseen viittaa, ettei haastateltavia erityisemmin haitannut että laitteet eivät uutistyyssä yleensä ole aivan viimeisintä huutoa. Laitteiden on oltava työhön riittävän hyvät, mutta ne eivät ole taiteilijatarvikkeita.

Tämmönen uutistyyö niin mä oon sitä mieltä, ja varmaan onkin niin että täällä pärjätään niillä yksillä ja samoilla SD-kameroilla niinkun monta vuotta. Mutta sitten jos puhutaan vaikka jostain tuotantoyhtiöstä jotka tekee jotain mainoksia ja tämmösiä, niin nehän päivittää kalustoaan koko ajan, että ne niin kuin pysyy siinä kehityksessä mukana. Että ne niin kuin saa siitä jäljestä sen näköistä että se pärjää kaikille kilpailijoille. Mutta kun nää on tavallaan pelkkiä

uutishommia, niin ei näitten tarvitse pärjätä missään niikuin jossakin visuaalisuudessa samalla tavalla.

Mediatoimittaja [H5]

Haastateltava tuo voimakkaasti esille sen, että hän ei ole välineorientoinut. Se mitä välineillä tehdään, on tärkeämpää kuin välineet itsessään. Vertauksella mainosmaailmaan osoitetaan, että uutisten ei haastateltavan mielestä pidä olla samalla tavalla teknologian aallonharjalla kuin mainosten. Uutisten ei pidä kilpailla keskenään viimeisimmän teknologian mahdollistamalla ”lookilla”.

Tekninen osaaminen on mediatoimittajan työssä läsnä nyt ja tulevaisuudessa. Mielikuvan mediatoimittajasta teknikkona voi sanoa kuitenkin olevan väärä. Tekninen osaaminen on mahdollistaja, ei pääasia. Mielikuva teknikosta perustuu varmasti osin vanhentuneeseen käsitykseen. Vanhentunut mielikuva video- ja televisioteknisten laitteiden parissa työskentelevistä henkilöistä vastaa suunnilleen edellisessä luvussa kuvattua Turkin esimerkkiä, jossa editoija on *editointijärjestelmän käyttäjä*, ei luovien ratkaisujen tekijä.

Identiteettiä voi hahmottaa myös Eteläpellon ja Vähäsantasen (2010, 29–31) esittelemien tuotantotapojen kautta. Näitä olivat käsityöläismäinen tuotantotapa, teollinen tuotantotapa ja jälkiteollinen tuotantotapa. Nämä on esitelty tarkemmin luvussa Ammatillinen identiteetti (luku 3.3).

Eniten haasteltavat kokivat työnsä liittyvän teolliseen tuotantotapaan. Sen sijaan työhön oppiminen tapahtui käsityöläismäisen mallin mukaan. Piirteitä nähtiin olevan näistä kaikista tuotantotavoista. Erona toimittajien ja mediatoimittajien välillä oli, että toimittajat kokivat nimenomaan kuvaus- ja leikkaustyön tulleen opituksi käsityöläismäisellä periaatteella, kun taas muu oppi oli tullut oppilaitoksessa saadun koulutuksen kautta, mikä taas viittaa teolliseen tuotantotapaan. Haastateltavien mielikuva teollisesta työtavasta liittyi juuri uutistyön liukuhihnamaisuuteen. Tietty määrä tavaraa on saatava päivässä valmiiksi ja lähetys on saatava täyteen. Jälkiteollinen tuotantotapa löydettiin lähinnä työn sisältämistä tiimityön muodoista, sekä säännöllisistä palavereista.

Välillähän tää on aika tosiaan just tollasta liukuhihnatekemistä. Tuolla kiireessä kun ohjaushommissa ollaan, ja sähkeitä tehdään, niin saatetaan katsoa että tuolla on jotain kuvaa, laitetaan ne peräkkäin. Että ei ole välttämättä aikaa ihan hirveästi miettiä, että miten mä nyt näistä hienon kuvakollaasin rakennan.

Mediatoimittaja [H3]

Ehkä tietyllä tapaa sellainen käsityöläisjuttu. Kuitenkinhan sitä ite pitää ryhtyä rakentamaan niin kuin alusta ja miettiä tavallaan kaikki. Mutta toisaalta sillä tavalla teollinenkin, että se on periaatteessa sellaista liukuhihnatyötä. Sitähän se on. Että ehkä niistä kahdesta.

Mediatoimittaja [H5]

Kyllähän se sellaista aika tehdasmaista hommaa on täällä kun uutisjuttuja tehdään ja niitä ulosajetaan. Kyllä siinä sellainen tietty luovuus on mukana koko aika. Toisaalta se tiimityö on siinä aika vahvasti läsnä.

Mediatoimittaja [H6]

Useimmiten teollisen ja jälkiteollisen tuotantotavan mukaan muodostuneet identiteetit elävät organisaatioissa rinta rinnan. Näiden rinnalla voi elää unelma käsityöläismäisestä perinteestä (Eteläpelto, Vähäsantanen 2010, 31).

Mediatoimittajien tapauksessa työympäristö on edellä mainitun kaltainen yhdistelmä. Kouliintuminen ammattiin tapahtuu kuitenkin käsityöläismäisen tradition mukaan. Tehtävään kouliintumista lukuun ottamatta identiteetistä muodostuu nykyajalle tyypillinen teollisen ja jälkiteollisen yhdistelmä, mutta oppimisvaihe tuo mukaan tietyn traditionaalisen vivahteen.

Jälkiteollisessa maailman ajassa monet teollisen ajan selkeät työtehtävät ovat muuttuneet vaikeasti hahmotettaviksi (Kolari 2009, 154). Tämä on koettu myös audiovisuaalisella alalla. Vain yhteen osa-alueeseen keskittyneet ammattilaiset ovat harvinaisia. Monipuolinen mediatoimittajan työnkuva tuntuu työtehtävän selkeyden kannalta olevan melko kaukana teollisen aikakauden tuotantotavasta. Haastatteluiden perusteella mediatoimittajan työnkuvan voi jaotella tuotantotapojen mukaan seuraavalla tavalla:

Käsityöläismäinen tuotantotapa:

- Ammattiin kouliintuminen työhön tullessa
- Tietyt piirteet uutisjuttujen teossa

Teollinen tuotantotapa

- Arkipäivän uutistuotanto
- Lähetysten ulosajo
- Uutisformaatin noudattaminen

Jälkiteollinen tuotantotapa

- Työ on tiimityötä
- Työympäristö palaverineen ja avokonttoreineen
- Luovuuden vaatimus
- Jatkuva uuden oppiminen, uudet välineet

Identiteetin muodostamiseen kuuluvat myös persoonallisen ja sosiaalisen välinen suhde.

Ammatillinen identiteetti rakentuu persoonallisen ja sosiaalisen näkemyksen välisistä suhteista. Nykymaailmassa, jossa jälkiteollinen tuotantotapa on näkyvästi esillä, on persoonallisen näkemyksen merkitys kasvanut. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2010, 43.)

Kun töihin tullaan aloittelijana, korostuu työyhteisöön sosialisoituminen (Eteläpelto & Vähäsantanen 2011, 44). Persoonallinen näkemys tulee osaksi mediatoimittajan identiteettiä siinä vaiheessa kun työssä on opittu riittävästi. Ensin on hallittava perusasiat. Juuri käsityöläismäisen tuotantotavan merkitys työhön oppimisvaiheessa korostaa sosiaalisen puolen merkitystä identiteetin muodostumisessa alkuvaiheessa. Persoonallinen puoli tulee esiin myöhemmin itsenäisesti työskenneltäessä. Tässäkin vaiheessa uutisformaatti rajoittaa ilmaisua sen verran, ettei identiteetti voi nojata vain persoonalliseen näkemykseen.

Loppukaneetiksi voisi sanoa, että otsikon kolmesta vaihtoehdosta mediatoimittajan ammatillinen identiteetti on ennen kaikkea journalisti. Mediatoimittajat mieltävät itsensä journalisteiksi ja osaavat pääasiassa myös perustella journalistisen työnkuvansa. Taiteilla voi, jos tilanne niin vaatii ja jos aikaa on. Taiteilijaidentiteettiä mediatoimittajilla ei kuitenkaan ole. Teknisiä taitoja vaaditaan, mutta niin vaaditaan monelta muultakin ammattikunnalta nykyaikaisessa sähköisen median uutistuotannossa. Nettitoimittajan on hallittava verkkojulkaisuohjelmat, datajournalistin on hallittava Excel ja radiotoimittajilla alkaa olla keikoilla mukanaan yhtä paljon laitteita kuin mediatoimittajilla. Näin ollen teknikon identiteetti ei tähän ammattiin mitenkään erityisesti istu.

8. TULOKSIA JA POHDINTAA

Tutkimuksessa on tähän mennessä selvinnyt mediatoimittajan työnkuva, joka on sangen monipuolinen, mutta joka pyörii journalistisen kuvankäytön ympärillä. Koetuksi identiteetiksi vahvistuikin ennen kaikkea journalisti. Tähän identiteettiin päädytään työn kautta, koulutus ei sitä tuo.

8.1 Tutkimuksen herättämiä ajatuksia

Mediatoimittaja on ollut jopa journalistipiireissä sangen tuntematon työnimike. Mediatoimittajan identiteettiä voisi äkkiseltään kuvitella olevan hyvin vaikea määritellä. Työn sisältö on hyvin monipuolinen ja jopa rönsyilevä. Lisäksi televisioteknisiä laitteita operoivaan henkilöön kohdistuva ulkoinen mielikuva muodostuu helposti mielikuvaksi teknikosta.

Tässä gradussa mediatoimittajan työnkuva selvenee melko hyvin. Täydellistä ymmärrystä siitä tuskin voi saada, ellei ole Yleisradion aluetoimituksissa itse työskennellyt. Tutkimuksessa selvisi että mediatoimittajat kokevat identiteettinsä jossain määrin häilyväksi. Kuitenkin selvän voiton voi identiteetti journalistina, tiedon julkittajana ja vaikuttajana. Mediatoimittajan työnkuvan tarkastelun pohjalta kuvajournalismin käsitettä vasten voi todeta tehtävän olevan kuvajournalismin tekemistä syvällisimmillään. Tämän pohjalta on hieman outoa, että esimerkiksi Tampereen yliopiston kuvajournalismin linja ilmoittaa kouluttavansa nimenomaan lehtikuvaajia (Tampereen yliopiston viestinnän, median ja journalismin verkkosivusto). Vaikka valokuva ja elävä kuva poikkeavatkin jonkin verran toisistaan, ei niitä ole journalismin näkökulmasta enää syytä erotella toisistaan. Mediatoimittajat kokevat myös ammatillisen identiteettinsä muodostuvan vasta siinä vaiheessa kun töihin rutinoidutaan. Se ei tule koulutuksen kautta.

Juuri raskaat ja teknistä osaamista vaativat laitteet erottivat 1950-luvulta lähtien elävän kuvan ja valokuvan toisistaan. Konvergenssikehitys on kuitenkin tuonut näitä uudelleen lähemmäs toisiaan 1990-luvulta eteenpäin. Laitteet ovat keventyneet, ja

tulleet helpommiksi käyttää. Näin kaikki energia ei enää mene laitteilla operointiin, vaan laitteet voivat olla varsinaisen työn mahdollistajia. Edelläkävijänä tätä lähentymistä hyödyntävänä toimijana voidaan pitää Puolustusvoimien Combat camera-yksikköä, jonka jokainen kuvaaja on kentällä toimiessaan varustettu sekä järjestelmäkameralla että videokameralla. Haastattelin edellistä graduaiheuttani varten tämän yksikön päällikköä. Hänen kokemuksensa mukaan molempien kuvaustehtävien hoitaminen onnistuu samalta henkilöltä. Se on myös osoittautunut taloudelliseksi ratkaisuksi.

Alkuperäinen ajatus mediatoimittajasta kansainvälisen mallin mukaisena yksintekijänä sen sijaan ei toimi ainakaan siten, miten se oli alun alkaen ajateltu. Paras ja tuotantotaloudellisesti tehokkain yhdistelmä on toimia työparina jonka muodostaa kuvaaja- leikkaaja (eli mediatoimittaja) ja kirjoittaja (eli toimittaja). Yksin tekeminen saattaa toimia joissain yhteyksissä, esimerkiksi jos haastattelutilanne vaatii tiettyä intimiteettiä. Yksin tekeminen vaatii kuitenkin enemmän tuotantoaikaa. Myös laatu kärsii yksin tekemisestä, esimerkiksi ihmisen haastatteleminen ja kuvaaminen samanaikaisesti on hyvin vaikeaa. Lisäksi jatkuva yksin tekeminen aiheuttaa työntekijän jaksamisen kannalta ongelmia. Joka tapauksessa mediatoimittajan identiteetti ei ole yksintekijän identiteetti, vaan työparin puolikas.

Jotkut mediatoimittajat saattavat työskennellä myös tämän työparin toimittaja-puolikkaana. Joidenkin kohdalla tämä voi olla tervetullutta vaihtelua, joku kokee sen välttämättömänä pahana. Jotkut eivät tee sitä lainkaan. Jonkun työnkuva on saattanut käytännössä muuttua toimittajaksi ja tässä tapauksessa myös haastateltavat näkivät, että nimike pitäisi tällöin jo muuttaa toimittajaksi. Tämä voi kuitenkin olla organisaation kannalta vaikeaa, sillä organisaatioon on määritelty tietty määrä toimittajapaikkoja ja tietty määrä mediatoimittajapaikkoja. Joka tapauksessa kaikki työparin molempia tehtäviä tekevät kokivat, että molempien tehtävien hallitsemisesta on hyötyä. Näin ainakin ymmärtää työpariaan paremmin.

Tehtävänimikkeet on kuitenkin syytä pitää erillään toisistaan. Juuri audiovisuaaliseen journalismiin erikoistuminen oikeastaan tekee mediatoimittajan. Paljon molemmissa tehtävissä hyppivät haastateltavat kokivat, nimikkeestään riippumatta, huonoksi asiaksi sen että oikein mitään tehtävää ei osaa kunnolla. Tämä voi olla pidemmän päälle ahdistavaa. Lisäksi parasta laatua on odotettavissa sekä omaan tehtäväänsä

erikoistuneelta toimittajalta että mediatoimittajalta. Tietystä määrästä molempien tehtävien tekemistä on hyötyä kahdesta syystä: Ymmärtää työpariaan paremmin ja omaa tilanteen niin vaatiessa jonkinlaisen valmiuden myös toisen tehtävään. Jokaisen työntekijän kohdalla olisi hyvä löytää tasapaino monitekemisen ja erikoistumisen välillä.

Uutistyo on yhteistyötä. Jotta jonkinlainen hallinta työhön säilyisi, on moniosaajuuden ihanteesta huolimatta pidettävä huolta siitä, että jokainen tietää, mitkä asiat hänen tehtäviinsä kuuluvat. Televisiotuotannon alkuajat Suomessa olivat melkoista kaaosta juuri siitä syystä, etteivät toimenkuvat olleet vielä selkiytyneet (Elfving 2007, 313). Tällaisen selkiytymättömistä tehtävistä johtuvaan kaaokseen viittaavia piirteitä oli havaittavissa myös Suora linja- ohjelmaa aloitettaessa.

Tekniikkaan liittyvät asiat puoltavat myös toimittaja ja mediatoimittaja- nimikkeiden pitämistä erillään. Haastatteluissa pohdittiin useaan otteeseen työssä tarvittavien laitteiden ja ohjelmistojen määrän lisääntymistä. Laitteiden ja ohjelmistojen määrä on lisääntymässä myös toimittajan työssä, ei ainoastaan mediatoimittajan. Laitteet eivät myöskään ole täysin samoja eri tehtävissä. Koska ihmisen kyky omaksua laitteita ja ohjelmistoja on jossain määrin rajallinen, olisi hyvä määritellä se, minkä laitteiden ja järjestelmien osaaminen kuuluu mihinkin tehtävään. Uusien laitteiden määrä luo tarpeen erikoistua johonkin. Kaikkea ei voi hallita suvereenisti.

Syy tehtävien erillään pitämiseen ja sitä kautta myös erikoistumisen mahdollisuuteen, löytyy myös lisääntyvästä verkkojulkaisusta ja toisaalta kuvausvälineiden kansanomaistumisesta. Lähes jokaisella älypuhelimien ja nettiyhteyden omistavalla on nykyään taito ja mahdollisuus tuottaa sekä julkaista jonkinlaista sisältöä. Lisäksi myös ammattityöhön ollaan ottamassa älypuhelimia tuotantovälineiksi. Toisaalta markkinoille tulee edelleen erittäin korkealaatuisia ja hinnaltaan kohtuullisia televisiotuotannon ammattikameroita. Tämä tulee varmasti johtamaan siihen, että verkossa julkaistaan paljon toimittajien itsensä kännykkäkameroilla kuvaamia videoita ja valokuvia. Verkkojulkaisuissa on toisaalta myös paikkansa huolellisesti tehdyille videojulkaisuille. Julkaisuhan on verkossa katsottavissa useimmissa tapauksissa pysyvästi. Näin ollen sen on myös kestettävä aikaa. Ammattimainen kuvaustyö vaikuttaakin olevan menossa kahteen suuntaan: todella yksinkertaiseen, helppoon ja heikkolaatuisen, toisaalta taas erittäin korkealaatuisen (Millerson & Owens 2012,

13). Mikäli tätä ajatellaan välinehankintojen näkökulmasta, niin on syytä hankkia molempiin työtapoihin soveltuvaa kalustoa: niin älypuhelimia kuin ammattikameroita. Verkon julkaisualustat olisi hyvä taittaa sellaisiksi, että niillä voi luontevasti esittää sekä nopeasti tehtyjä älypuhelin- klippejä että huolella valmistettuja pienoisdokumentteja. Korkealaatuinen tuotanto vaatii myös erikoistuneita tekijöitä jokaiseen tehtävään. Verkosta ei haluta katsoa, ainakaan jatkuvasti, heikkolaatuista älypuhelinmateriaalia.

Uutistytön ryhmätyöluonne on moneen kertaan tullut tässä tutkimuksessa esille sekä teoriaosassa että haastatteluissa. Mediatoimittajakaan ei moninaisista taidoistaan huolimatta tee uutista yksin, vaan se on aina toimituksellisen yhteistyön tulos. Tämä on myös syy siihen, miksi myös mediatoimittajien on hyvä kuulua toimituksen organisaatioon eikä olla mistään organisaation eri lokerosta otettu elementti. Samaan organisaatioon kuulumisen tekee myös sen, että jokainen ongelma on kaikkien yhteinen. Näin kukaan ei voi sanoa, että minun työni päättyi tähän, sillä tämä ei kuulu minun organisaationi piiriin.

Mediatoimittajuuteen kuuluu vahvasti myös se, että työ opitaan työpaikalla työyhteisön opettamana. Alan koulun, esimerkiksi medianomi-tutkinnon, suorittaminen voi antaa tiettyjä eväitä, mutta koulutus ei tuo kenellekään mediatoimittajan identiteettiä tai statusta. Haastatteluiden ja omien kokemusten perusteella voin esittää kysymyksen olisiko alan kouluilla jonkinlainen petraamisen paikka. Jos oikeastaan kaikki alan koulutuksen käyneet haastateltavat kokevat, että koulutus ei antanut kunnollisia valmiuksia toimia kuvajournalistisessa tehtävässä Yleisradiossa, on jotain pielessä.

Työn ja työyhteisön antama opetus ei ole mitenkään suunnitelmallista eikä missään ole määritelty, mitä kaikkea tämän opetuksen kuuluisi pitää sisällään. Yleisradion olisi ehkä syytä tehdä jonkinlainen oppimateriaali tai vaikkapa muutaman päivän standardoitu koulutuspaketti mediatoimittajille. Näin varmistettaisiin, että jokaisella on ainakin tietyt tiedot ja taidot. Tämä opetuspaketti voisi sisältää perustietoa kuvajournalismista ja kuvaustekniikasta. Tällä päästäisiin myös lähemmäs sitä ajatusta, että nimike mediatoimittaja tarkoittaisi eri paikoissa ja eri henkilöiden kohdalla ainakin sitä, että hän on käynyt kyseisen koulutuksen.

Koska mediatoimittajan työ voidaan määritellä journalistiseksi työksi, on Yleisradiolta oikea teko laittaa uutisjutun yhteyteen kuvaaja-editoijan nimi. Näin ei vielä muutama

vuosi sitten ollut. On hyvä asia, että työ henkilöityy johonkin eikä ole vain kasvottoman koneiston tuote. Tämä myös nostaa työn arvostusta; ilmoitetaanhan toimittajienkin nimet jutun yhteydessä.

Journalismin on sanottu olevan semiprofessio, sillä ammattiin ei ole ollut tiettyä akateemista koulutusväylää (Kolari 2009, 165). Nykyään toimittajien joukossa yliopistotutkinto alkaa kuitenkin olla yhä enemmän sääntö kuin poikkeus (Helle 2009, 99). Ammattikunnan yhteiskunnallisen merkittävyyden vuoksi ei välttämättä ole hyvä asia, että lähes ainut tie tähän ammattiin olisi ehkä hieman elitistiseksi mielletty yliopistokoulutus. Mediatoimittajaksi on yhä rekrytoitu ihmisiä, joilla on ammattikoulutusta. Jotkut mediatoimittajat ovat siirtyneet toimittajan tehtäviin. Näin mediatoimittajana työskenteleminen on tarjonnut joillekin halukkaille ja kyvykkäille väylän päästä toimittajan ammattiin ilman yliopistokoulutusta.

Työ tarjoaa toimeentulon lisäksi muitakin hedelmiä. Yksi näistä on syvenevästä ammattitaidosta nauttiminen. Jos työ taas sisältää ristiriitaisia vaatimuksia jatkuvuuden sijaan, asettaa se haasteita ammatillisen identiteetin muodostumiseen. (Kolari 2009, 153.)

Voisiko ristiriitaisia vaatimuksia sisältävässä ammatissa olla yksi muutoksista riippumaton pysyvä ja yhdistävä tekijä, joka auttaisi identiteetin muodostamisessa?

Työelämä muuttuu koko ajan, ja erilaiset ammatilliset identiteetit muuttuvat sen mukana. Myös mediatoimittajan työnkuva muuttuu. Kuten tästä tutkimuksesta on käynyt ilmi, se myös venyy moneen suuntaan. Mikä sitten on ammatillinen identiteetti työssä, jossa laitteet ja tuotantotavat muuttuvat jatkuvasti ja jossa välillä päästään loikkaamaan myös kirjoittavan toimittajan työhön? Kaiken muutoksen ja monitekemisen keskellä tämän tutkimuksen ja oman työkokemukseni perusteella voidaan sanoa yksi elementti, mikä mediatoimittajan työssä on ja pysyy. Tämä tekijä myös tavalla tai toisella yhdistää jokaista mediatoimittajana työskentelevää. Pysyvyyden kautta tämä tekijä määrittelee myös mediatoimittajan identiteettiä. Tämä tekijä on **kuvajournalismi**. Kuvajournalismin tekeminen saattaa vaatia eri aikoina erilaisten laitteiden hallintaa. Saattaa myös olla, että kuvajournalistisessa tehtävässä oleva ei edes kuvaa itse, vaan hän hyödyntää arkistoja ja kuvapankkeja, kuitenkin päättäen, mitkä kuvat valmiiseen journalistiseen tuotteeseen päätyvät.

Tutkimustuloksilla on varmasti merkitystä mediatoimittajan ammattikuvan kehittämisessä ja esimerkiksi mediatoimittajien rekrytoinnissa. Tärkeää tässä kehityksessä olisi määritellä, mitä tietoja, taitoja, teknistä osaamista ja journalistista osaamista mediatoimittajalta vaaditaan.

8.2 Jatkotutkimukseen

Välineiden ja tekniikan rooli nousi tutkimuksessa esille useaan otteeseen. Välineet ja tekniikka ovat vaikuttaneet elävän kuvan parissa työskentelevien identiteetin eriytymiseen journalistisesta identiteetistä. Kun haastatteluissa käsiteltiin monitekemistä, nousi työssä tarvittavien laitteiden lisääntyvä määrä yhä enemmän esille. Toimittajien haastatteluissa mainittiin toimittajankin tarvitsevan monenlaisia laitteita työssään. Kuvajournalismin historiassa keskeisinä asioina mainitaan kameratekniikka ja tiedonsiirtotekniikka (Kobré 2013, 416). Myös painokoneet, tietokoneet ja nauhurit ovat olleet oleellinen osa journalistiikan historiaa. Näin ollen olisi syytä tutkia journalismin suhdetta sen tekoon ja levittämiseen käytettäviin laitteisiin.

Teknologiaoptimismin näkökulmasta uudet laitteet tulevat synnyttämään entistä laadukkaampaa journalismia (Helle 2009, 92). Mutta onko näistä laitteista pelkästään hyötyä, vai viekö laitteiden operoiminen kaiken huomion journalismin sisällöstä? Miten esimerkiksi älypuhelimien yleistymisen vaikuttaa journalismiin? Onko journalistin hallittava droonin lennätys? Entä onko tilastomatematiikkaohjelman osaaminen keskeinen osa myös tavallisen journalistin työkalupakkia, vai datajournalistinen erikoisuus?

Yhtenä ongelmana laitehankinnoissa tuntuu olevan se, että välineitä hankitaan tiipoittain ajattelematta kokonaisuutta. Olisi ehkä hyvä tutkia vaikkapa mediatoimittajan työn kannalta, mitä ja minkä laatuista varusteita työkalupakkiin tarvitaan. Tämän perusteella laitepaketti voitaisiin ajatella läpi ja hankkia kokonaisuutena. Myöhemmin tekniikan kehityksen mukaan yksittäisiä laitteita voisi päivittää uudempiin.

Elävän kuvan roolia journalismissa olisi myös syytä tutkia tarkemmin. Tehdessäni taustatyötä tätä tutkimusta varten törmäsin useisiin valokuvajournalismia käsitteleviin tutkimuksiin. Elävä kuva sen sijaan lähes loistaa poissaolollaan. Sen rooli on ollut kuitenkin merkittävä jo muinaisen elokuvateatteriuutiskatsauksen aikana. Nyt kun verkko luo aivan uusia ulottuvuuksia myös elävän kuvan julkaisemiseen, olisi aika myös tällaiselle tutkimukselle ajankohtainen.

Yksi haastateltava oli maininnut mediatoimittajan työn fyysisen raskauden ja tuonut vastaukseen mukaan myös sukupuolensa (nainen). Pintapuolisella arviolla on todettavissa, että suurin osa mediatoimittajista on miehiä. Tämä nostaisi esille tutkimusaiheet ammattimaisissa kuvaustehtävissä työssä jaksamisesta, ja toisaalta alan sukupuolijakaumasta. Muuttuuko kuvaajan uutisjuttuun tuoma näkemys sukupuolen myötä? Onko sillä mitään merkitystä, onko uutisjuttujen kuvaaja mies vai nainen?

Mediatoimittajana on työskennellyt myös ihmisiä, jotka ovat olleet vakivirassa Yleisradioon ja jotka ovat joutuneet organisaatiomuutosten vuoksi vaihtamaan toimenkuvaa jostain muusta mediatoimittajaksi. Tulokset vaihtamisesta ovat olleet vaihtelevia. Jotkut ovat pärjänneet, jotkut taas eivät. Joka tapauksessa työnkuvan vaihto on merkinnyt heille ammatillisen identiteetin lähes totaalista muuttumista. Monissa muissakin organisaatioissa saattaa vakituksessa virassa olevalla olla edessä tilanne, jossa vaihtoehtoja ovat irtisanominen tai toimenkuvan vaihto. Miten tällainen tilanne näkyy ammatillisessa identiteetissä, ja ammatillisessa itsetunnossa?

Entä minkälaisia erikoistumisia journalistiikan alalla tulevaisuudessa on? Yksi ihminen ei voi millään hallita perinteisen kirjoittavan toimittajan työtä, datajournalismia ja visuaalista journalismia kaikissa muodoissaan. Mitkä ovat tulevaisuuden journalismissa ne perustaidot, jotka jokaisen on hallittava? Mitkä taas omaa erikoistumistaan vaativat taidot? Miten koulutuksen on vastattava muuttuviin journalismin muotoihin?

Journalistisessa tuotantoketjussa on useita ammattinimikkeitä, joiden identiteettiä voisi alkaa selvittämään. Esimerkiksi verkkoon erikoistuneet toimittajat ovat kasvava ammatillisryhmä, jonka toimenkuva poikkeaa perinteisestä toimittajasta melko paljon.

LÄHTEET

- Alasuutari, Pertti (2011): Laadullinen tutkimus 2.0. Riika: Vastapaino.
- Barnouw, Erik (1970): The image empire. A History of broadcasting in the United States. Volume III. New York: Oxford university press.
- Baroch, Yehuda & Cohen, Aaron (2007): The dynamics between organisational commitment and professional identity formation at work. Teoksessa Brown, Allan & Kirpal, Simone & Rauner, Felix (toim.), Identities at work. Dordrech: Pringer.
- Bock, Mary A(2012): Newspaper journalism and video: Motion, sound, and narratives. New media & society, nro 14.
- Burke, Peter J & Stets, Jan E (2000): Identity theory and social identity theory. Social psychology quarterly, nro 3.
- Cavada, Silja Lanas (2007): Dokumentaristien koulukunta 1965-1974. Teoksessa Wiio, Juho (toim.), Television viisi vuosikymmentä. Suomalainen television ja sen ohjelmat 1950-luvulta nykyaikaan. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Cupach, William R & Imahori, Tasudo T (2005): Identity management theory. Facework in Intercultural relationships. Teoksessa Gudykunst, William B (toim.), Theorizing about intercultural communication. Thousand Oaks, Sage Publications.
- Deuze, Mark. 2005. What is journalism? Professional identity and ideology of journalists reconsidered. Journalism. Vol. 6(4): 442–464.
- Elfving, Sari & Hokka, Jenni & Pajala, Mari (2011): Johdanto. Teoksessa Elfving, Sari & Pajala, Mari (toim.) Televisioita. Mediakulttuurin muuttuvat muodot. Helsinki: Gaudeamus.
- Elfving, Sari (2007): Ystävä televisiossa. Jännitteitä Teija Sopasen tähtikuvassa. Teoksessa Wiio, Juho (toim.), Television viisi vuosikymmentä.

Suomalainen television ja sen ohjelmat 1950-luvulta nykyaikaan. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Eteläpelto, Anneli (2007): Työidentiteetti ja subjektiiviset rakenteiden ja toimijuuden ristiaallokossa. Teoksessa Eteläpelto, Anneli & Collin, Kaija & Saarinen, Jaana (Toim.), Työ, identiteetti ja oppiminen.

Eteläpelto, Anneli & Vähäsantanen, Katja (2010): Ammatillinen identiteetti persoonallisena ja sosiaalisena konstruktiona. Teoksessa Eteläpelto, Anneli & Onnismaa, Jussi (toim.), Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Vantaa: Kansanvalistusseura.

Freeman, Michael: (2011): Miten valokuva toimii? Jyväskylä: Dodenco.

Hall, Stuart (2002): Identiteetti. Tampere: Vastapaino.

Helle, Merja (2009): Journalistisen työn muutos. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) Journalismi murroksessa. Helsinki: Gaudeamus.

Hietala, Veijo(1996): Kuvien todellisuus. Johdatusta kuvallisen kulttuurin ymmärtämiseen ja tulkintaan. 2. painos. Jyväskylä: Gummerus.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2001): Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Huovila, Tapani (2005): Toimittaja – tiedon etsijä ja vaikuttaja. Helsinki: Wsoy.

Hytönen, Timo (2013): Uutinen syntyy uudelleen. Uutinen ja uutisjournalismi monimediaisessa toimintaympäristössä – tapauksena Yleisradion alueelliset uutiset. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Hänninen, Salme (2008): Voimaantumisen kehitysohjelma persoonallisen identiteetin ja ammatillisen kehittymisen tukijana. Teoksessa Eteläpelto, Anneli & Onnismaa, Jussi (toim.), Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Vantaa: Kansanvalistusseura.

Kobré, Kenneth (1980): Photojournalism. The professionals' approach. 1. painos. New York: Curtin & London, Inc.

- Kobré, Kenneth (2013): Photojournalism. The professionals' approach. 6. painos. Burlington: Focal Press.
- Kobré, Kenneth (2012): Videojournalism. Multimedia storytelling. Oxford: Elsevier.
- Kolari, Erja (2009): Toimittajasta tuottajaksi. Sanomalehden toimitustyö muutoksessa. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) Journalismi murroksessa. Helsinki: Gaudeamus.
- Komulainen, Jorma (2000): Lehtikuvan aika. Suomalaisen kuvajournalismin vuodet. Oulu: Patricia Seppälän Säätiö.
- Korvenoja, Pekka (2004): TV-kameratyön perusteet. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.
- Kuutti, Heikki (2015): Todenmukainen journalismi. Jyväskylä: Grano.
- Kunelius, Risto (2009): Viestinnän vallassa. Johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin. Helsinki: WSOY.
- Millerson, Gerald & Owens, Jim (2012): Television production. 15. painos. Oxford: Elsevier.
- Mäenpää, Jenni & Seppänen, Janne (2011): Lehtikuvan digitaalinen murros. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) Journalismi murroksessa. Helsinki: Gaudeamus.
- Mäntynen, Anne & Pietikäinen, Sari (2009): Kurssi kohti diskurssia. Tampere: Vastapaino.
- Newton, Julianne (2001): The burden of visual truth. The role of photojournalism in mediating reality. Lontoo: Lawrence Erlbaum Associates.
- Negroponte, Nicholas (1995): Digitaalinen todellisuus. Helsinki: Otava.
- Nummelin, Juri (2005): Valkoinen hehku. Johdatus elokuvan historiaan. Tampere: Vastapaino.
- Pernaa, Ville (2009): Uutisista, hyvää iltaa. Ylen Tv-Uutiset ja yhteiskunta 1959-2009. Hämeenlinna: Karttakeskus.

- Pietilä, Kauko (2012): Journalismi ammattina. Helsinki: Gaudeamus.
- Pietilä, Veikko (1998): Tv-uutisista hyvää iltaa. 3. painos. Tampere: Vastapaino
- Puustinen, Liina & Seppänen, Janne (2010): Luottamuksen kuva. Lukijoiden näkemyksiä uutiskuvien uskottavuudesta. Tampere: Tampereen Yliopisto Tiedotusopin laitos.
- Pynnönen, Anu (2013): Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopiston Kauppakorkeakoulu.
- Rantala, Juho-Pekka (2007): Uutistoiminnan synty. Teoksessa Wiio, Juho (toim.), Television viisi vuosikymmentä. Suomalainen television ja sen ohjelmat 1950-luvulta nykyaikaan. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Salo, Merja (2000): Imageware. Kuvajournalismi mediafuusiossa. Jyväskylä: Gummerus
- Saraste, Leena (2010): Valokuva. Muisto, viesti, taide. Hämeenlinna: Musta taide.
- Seppä, Anita (2007) Kulttuurin kuvallistuminen. Teknologisoitumisen seuraus vai teoreettinen ylilyönti. Teoksessa Rossi, Leena-Maija & Seppä, Anita (toim.), Tarkemmin katsoen. Visuaalisen kulttuurin lukukirja. Helsinki: Gaudeamus.
- Seppänen, Janne (2005): Visuaalinen kulttuuri. Tampere: Vastapaino.
- Sipilä, Annamari (2013): Urpilaisen kynnet televisiokuvissa ovat arkipäivän seksismiä. Helsingin Sanomat 9.8.2013. Viitattu: 10.5.2015. <<http://www.hs.fi/paakirjoitukset/a1375931702175?ref=hs-art-artikkeli>>.
- Tampereen yliopisto. Viestinnän, median ja teatterin yksikkö. ”Kuvajournalismi”. Ei pvm. Sivustolla ”oppiaineet”. Viitattu 10.5.2013. <<http://www.uta.fi/cmt/kuvajournalismi/index.html>>
- Winslow, Donald (2009). Ethics. Teoksessa Kobré, Kenneth (toim.), Videojournalism. Multimedia Storytelling. Oxford: Elsevier.
- Yleisradio. ”Ylen vuosikymmenet”. Ei pvm. Sivustolla Yle yhtiönä. Viitattu 10.5.2015. <<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/01/11/ylen-vuosikymmenet>>.

Zelizer, Barbie (1995): Words against images. Position newswork in the age of photography. Teoksessa Hardt, Hanno & Brennen, Bonnie (Toim.) Newsworkers. Toward a history of the rank and file. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Örnebring, Henrik (2009): The Two Professionalism of Journalism: Journalism and the changing context of work. Reuters Institute for the study of journalism: University of Oxford.